

Адміністративне ПРАВО і ПРОЦЕС

ISSN 2227-796X

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 4 (43)/2023

Журнал «Адміністративне право і процес» містить результати сучасних наукових досліджень у галузі адміністративного та адміністративного процесуального права України й зарубіжних країн. Дописувачами журналу є провідні українські та європейські вчені, молоді науковці, юристи-практики. Запропонована структура журналу відтворює систему адміністративного права, адміністративного процесуального права, яка відповідає сучасному європейському вченню про сутність і внутрішню побудову цих галузей права.

Для науковців, представників органів державної влади та місцевого самоврядування, юристів-практиків, а також студентів юридичних факультетів та вищих навчальних закладів юридичного спрямування.

**Видається чотири рази на рік
Засновано 2012 року**

Включено до переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з юридичних дисциплін (081 – Право) (Наказ Міністерства освіти і науки України від 28 грудня 2019 року № 1643)

Статті у виданні перевірені на наявність плагиату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

**Журнал внесений
до Index Copernicus International**

Адреса редакційної колегії:
вул. Володимирська, 60,
м. Київ, 01601, Україна
Телефон: +38 (099) 608 73 25
E-mail: aprlaw@uni.kiev.ua
Зареєстровано:
Державною реєстраційною
службою України.
Свідоцтво про державну
реєстрацію –
КВ № 18863–7663 Р
від 28.04.12
Засновник:
Київський національний
університет
імені Тараса Шевченка.

Видавничий дім
«Гельветика»
2023

Редакційна рада

**Мельник
Роман
Сергійович**

доктор юридичних наук, професор, професор
Вищої школи права Університету КАЗГЮУ
імені М. С. Нарікбасва, головний редактор журналу;

**Гревцова
Радміла
Юрійвна**

кандидат юридичних наук, доцент, директор Центру
медичного права юридичного факультету Київського
національного університету імені Тараса Шевченка;

**Кормич
Борис
Анатолійович**

доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри
морського та митного права Національного університету
«Одеська юридична академія»;

**Кузнichenko
Сергій
Олександрович**

доктор юридичних наук, професор;

**Лукач
Ірина
Володимирівна**

доктор юридичних наук, професор;

**Посидинок
Валерія Вікторівна**

доктор юридичних наук, професор, професор кафедри
господарського права Київського національного
університету імені Тараса Шевченка;
професор Університету Миколая Ромеріса, член Комісії
з розгляду адміністративних спорів Литви (Литва);

**Доктор
Еггле
Білевичюте**

професор Лабораторії правосуддя, Лабораторії прав людини
юридичного факультету Інституту публічного права
Університету Миколая Ромеріса (Литва);

**Доктор
Тома
Бірмонтіен**

професор, завідувач кафедри Жана Моне
Кентерберійського університету (Нова Зеландія);

**Наталія
Чабан**

доцент юридичного факультету Загребського
університету (Хорватія);

**Лана
Офак**

кандидат юридичних наук, доцент кафедри
адміністративного права юридичного факультету
Кіпрського Університету (Кіпр);

**Костас
Параскева**

народний депутат України, доктор юридичних наук,
професор;

**Совгира
Ольга
Володимирівна**

науковий працівник в галузі міжнародного права Інституту
міжнародних правових досліджень (ISGI) Національної
дослідницької ради (CNR) (Рим, Італія);

**Джанфранко
Тамбуреллі**

Лабораторія соціальних технологій, Лабораторія
посередництва та сталого розв'язання конфліктів
юридичного факультету Інституту публічного права
Університету Миколая Ромеріса (Литва);

**Доктор
Агне
Тваронавічіс**

доктор юридичних наук, професор, Університет Гранади
(Іспанія).

Administrative LAW and PROCESS

SCIENTIFIC AND PRACTICAL JOURNAL

№ 4 (43)/2023

"Administrative law and process" publishes the findings of research on administrative law and administrative procedural law of Ukraine and foreign countries. Authors of the journal are leading Ukrainian and European scholars, young researchers, legal practitioners. The journal's structure renders the system of administrative law, administrative procedural law which is in line with modern European doctrine of the essence and internal composition of the above law branches.

Target readers are representatives of public and local authorities, legal practitioners as well as students of law faculties and law schools.

Frequency: four times a year
Established in 2012

The journal is entered into the list of Ukrainian scientific professional editions (category "B") in juridical disciplines (081 – Law) (The Order of the Ministry of Science and Education of Ukraine dated December 28, 2019 No 1643)

The articles were checked for plagiarism using the software StrikePlagiarism.com developed by the Polish company Plagiat.pl.

The journal is included in Index Copernicus International

Address of the editorial office

60 Volodymyrska str.,

Kyiv, 01601, Ukraine

Contact number:

+38 (099) 608 73 25

E-mail: aplaw@uni.kiev.ua

Registered by the Ministry

of Justice of Ukraine

Certificate of state registration

KB № 18863 – 7663 P

dated 28.04.12

Founder:

Taras Shevchenko National

University of Kyiv.

Publishing house
"Helvetica"
2023

Editorial Board

Melnik Roman Serhiiovych

Doctor of Juridical Sciences, Professor,
Professor at the Law School, M. Narikbayev
KAZGUU University,
Editor-in-chief of the journal;

Hrevtsova Radmila Yuriiivna

Candidate of Legal Sciences, Associate Professor, Director
of the Center for Medical Law of the Faculty of Law of Kyiv
National Taras Shevchenko University;

Kormych Borys Anatoliiovych

Doctor of Law, Professor, Head of the Department of Maritime
and Customs Law of the National University "Odessa Law
Academy";

Kuznichenko Serhii Oleksandrovych

Doctor of Juridical Sciences, Professor;

Lukach Iryna Volodymyrivna

Doctor of Juridical Sciences, Professor;

Poiedynok Valeriia Viktorivna

Doctor of Juridical Sciences, Professor, Professor
at the Department of Commercial Law of the Taras
Shevchenko National University of Kyiv;

Prof. Dr. Eglė Bilevičiūtė

Professor at Mykolas Romeris University; Member
at Lithuania Administrative Disputes Commission
(the Republic of Lithuania);

Dr. Toma Birmontien

Professor at Justice Laboratory, Human Rights Laboratory
of Faculty of Law of Institute of Public Law, Mykolas Romeris
University (the Republic of Lithuania);

Natalia Chaban

Professor, Head of Jean Monnet Chair, University
of Cantenbury (New Zealand);

Lana Ofak

Associate Professor at the Faculty of Law, University
of Zagreb (Croatia);

Costas Paraskeva

PhD (law), associate professor at Administrative law
department, Faculty of Law, University of Cyprus (Cyprus);

Olga V. Sovgyria

People's Deputy of Ukraine, Doctor, Professor;

Gianfranco Tamburelli

Researcher of International Law at the Institute of International
Legal Studies (ISGI) of the National Research Council (CNR),
(Rome, Italy);

Dr. Agne Tvaronaviciene

Social Technologies Laboratory, Mediation
and Sustainable Conflict Resolution Laboratory of Faculty
of Law, Institute of Public Law of Mykolas Romeris
University (the Republic of Lithuania);

Estanislao Arana Garcia

Prof. Dr., Universidad de Granada (Spanien).

ЗМІСТ

Красножон Олена

АДМІНІСТРАТИВНІ ПОЗОВИ ПРОКУРАТУРИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДИТИНСТВА5

Павленко Дмитро

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО ЗВ'ЯЗКУ ВПРОВАДЖЕННЯ
ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОТИЕПІДЕМІЧНИХ ЗАХОДІВ ІЗ ЗАХИСТОМ ПРАВ ЛЮДИНИ
І ГРОМАДЯНИНА16

Сірко Вікторія, Боксгорн Анастасія

ВЗАЄМОДІЯ ВОЛОНТЕРСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ З ОРГАНАМИ ВЛАДИ
ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ32

CONTENTS

Krasnozhon Olena

ADMINISTRATIVE LAWSUITS OF THE PROSECUTORS
IN THE FIELD OF CHILD PROTECTION.....5

Pavlenko Dmytro

PROBLEMS OF DETERMINING THE LEGAL CONNECTION BETWEEN
THE INTRODUCTION AND IMPLEMENTATION OF ANTI-EPIDEMIC MEASURES
FOR THE PROTECTION OF HUMAN AND CITIZEN RIGHTS16

Sirko Viktoriya, Bokshorn Anastasiia

INTERACTIONS OF VOLUNTEER ORGANIZATIONS WITH GOVERNMENT
AUTHORITIES DURING A STATE OF WAR IN UKRAINE32

АДМІНІСТРАТИВНІ ПОЗОВИ ПРОКУРАТУРИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДИТИНСТВА

Мета. З огляду на людиноцентричну та соціальну спрямованість держави, охорона дитинства відіграє одну із ключових ролей під час здійснення її органами своїх функцій і повноважень. Органи прокуратури відповідно до законодавства реалізують функцію представництва інтересів держави в суді. Справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень, у свою чергу, є завданням адміністративного судочинства.

Зважаючи на безумовну важливість питання охорони дитинства та поширеність порушень прав дітей та інтересів держави з боку суб'єктів владних повноважень, органи прокуратури України активно вживають заходів представницького характеру у сфері охорони дитинства, зокрема пред'являють адміністративні позови. Тому метою цієї роботи є дослідження правової природи адміністративних майнових і немайнових позовів, позовів зобов'язального характеру у сфері охорони дитинства, їх співвідношення з немайновими позовами. Зазначене, серед іншого, дозволить удосконалити та підвищити ефективність реалізації прокуратурою функції представництва в адміністративному процесі. **Методи.** У процесі дослідження використані такі методи пізнання, як діалектичний, методи аналізу, синтезу, узагальнення, а також порівняльно-правовий і системно-структурний. **Результати.** Проаналізовано національне законодавство стосовно регламентації понять майнових, немайнових позовів в адміністративному судочинстві, позовів зобов'язального характеру, ціни адміністративного позову. Висвітлено практику реалізації представницької функції прокуратури у сфері охорони дитинства загалом та за пред'явлення адміністративних позовів зокрема, а також відповідні статистичні дані щодо результатів такої діяльності. Виокремлено категорії адміністративних позовів у сфері охорони дитинства, з якими прокурори звертаються до суду. Досліджено поняття майнових, немайнових позовів в адміністративному судочинстві, правову природу позовів зобов'язального характеру. Наведено приклади позовів прокурорів немайнового характеру, позовів з матеріальною складовою частиною та позовів зобов'язального характеру. Визначено співвідношення позовів зобов'язального характеру з немайновими позовами. Виявлено окрему законодавчу невизначеність, зокрема щодо відсутності законодавчої регламентації правової категорії «ціна позову» в адміністративному судочинстві. **Висновки.** За результатами проведеного дослідження встановлено, що адміністративні позови прокурорів у сфері охорони дитинства мають особливий об'єкт, яким є права, інтереси, свободи дітей та інтереси держави у сфері охорони дитинства, а також відповідний особливий предмет позовних вимог. Констатовано відсутність у чинному законодавстві понять «адміністративний позов майнового та немайнового характеру», «зобов'язальний позов», «ціна адміністративного позову». Внесено пропозиції з удосконалення чинного законодавства щодо чіткого розмежування майнових і немайнових позовів, позовів зобов'язального характеру, зокрема й із матеріальною складовою частиною.

Ключові слова: представництво, немайновий і майновий позов, позов зобов'язального характеру, прокурор, діти, прокуратура.

Красножон Олена,
аспірант
Навчально-наукового
інституту права
Київського національного
університету
імені Тараса Шевченка,
прокурор
Офісу Генерального
прокурора
orcid.org/0009-0008-
6617-6101
Alena_k_2002@ukr.net,
olena.krasnozhon@univ.
net.ua

1. Вступ

Постановою координаційної наради керівників правоохоронних органів від 25 січня 2023 р. захист прав та інтересів дітей на 2023 р. визначено одним з основних пріоритетів діяльності прокурорів і правоохоронних органів України. Органи прокуратури активно використовують конституційну функцію представництва інтересів держави в суді. Згідно з наказом Генерального прокурора від 4 листопада 2020 р. № 509 «Про особливості виконання функцій прокуратури з питань захисту інтересів дітей та протидії насильству» (наказ Генерального прокурора, 2020) актуальними питаннями представницької діяльності є:

- забезпечення органами виконавчої влади й органами місцевого самоврядування, іншими суб'єктами владних повноважень прав і обов'язків щодо організації охорони дитинства, розроблення та здійснення державних, галузевих та інших програм, спрямованих на поліпшення становища дітей, створення, перепрофілювання, реорганізацію та ліквідацію навчальних, оздоровчих, лікувальних, а також інших закладів для дітей;

- реагування на бездіяльність органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування, інших суб'єктів владних повноважень, унаслідок якої порушені або існує загроза порушення інтересів держави у сфері охорони дитинства, забезпечення гарантованих державою прав дітей.

Метою дослідження є вивчення правової природи майнових, немайнових позовів, позовів зобов'язального характеру прокуратури у сфері охорони дитинства, зокрема й із матеріальним складником, їх співвідношення з немайновими позовами. Зазначене буде важливим як для теоретичного вивчення й обґрунтування таких понять, так і для практичної діяльності, зокрема зі сплати органами прокуратури судового збору.

Ступінь наукового розроблення теми. Проблеми адміністративного судочинства загалом чи окремі аспекти досліджували такі вчені, як В. М. Бевзенко, Я. О. Берназюк, І. І. Діткевич, Р. С. Мельник, М. І. Смокович, М. М. Стефанчук, І. В. Топонар. Представницька функція прокуратури була предметом

досліджень Я. О. Берназюка, К. А. Гузе, О. В. Драган, Т. В. Корнякової, Г. В. Попова, М. В. Руденка, М. М. Руденко, М. М. Стефанчук, В. В. Сухоноса, Г. А. Терещук.

Водночас правова природа адміністративних позовів прокурорів у сфері охорони дитинства, їхній характер детально не досліджені в наукових розробках, що свідчить про необхідність і актуальність їх подальшого вивчення.

У процесі цього дослідження застосовані такі методи пізнання: діалектичний, методи аналізу, синтезу, узагальнення, а також порівняльно-правовий і системно-структурний. Для проведення дослідження використані дані, що містяться в Інформаційно-аналітичній системі «Облік та статистика органів прокуратури» (далі – ОСОП), у Єдиному державному реєстрі судових рішень. Застосування цих методів дозволило проаналізувати нормативно-правову регламентацію понять майнових, немайнових, зобов'язальних позовів, її імплементацію на рівні правозастосовної практики, охарактеризувати дані, що розміщені в ОСОП, щодо представницької діяльності прокуратури за 2023 р., а також матеріали відповідної судової практики. Здійснено систематизацію цих даних, запропоновано класифікацію адміністративних позовів прокурорів у сфері охорони дитинства. Зазначене дозволило виокремити проблему недосконалості законодавства в цій сфері та запропонувати відповідні висновки та пропозиції.

2. Види адміністративних позовів прокуратури у сфері охорони дитинства

З огляду на важливість і актуальність питання охорони дитинства, особливо під час збройної агресії Російської Федерації проти України, органи прокуратури активно вживають заходи представницького характеру в цій сфері. Так, упродовж 10 місяців 2023 р. прокурорами пред'явлено 150 адміністративних позовів, що становить чверть від загальної кількості позовів у сфері охорони дитинства (660). У поточному році прокурори ініціювали позови про:

- визнання протиправною бездіяльності органу місцевого самоврядування та зобов'язання вчинити дії – забезпечити безкоштовним харчуванням неповнолітніх пільгових категорій, а саме дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються у спеціальних та інклюзивних класах, учнів 1–4 класів загальноосвітніх навчальних закладів із сімей, які отримують допомогу як малозабезпечені сім'ї; дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів;

- зобов'язання органів місцевого самоврядування та/або дитячих закладів вчинити дії – ужити заходів до оформлення правовстановлювальних документів на майно та земельні ділянки, що перебувають у користуванні закладів освіти;

- визнання протиправною бездіяльності та зобов'язання суб'єкта владних повноважень вжити заходів щодо приведення укриття навчального закладу у придатний до використання стан;

– визнання протиправними та скасування рішень органів місцевого самоврядування, які порушують права дітей пільгових категорій, зокрема на безоплатне харчування в закладах освіти;

– визнання протиправною бездіяльності та зобов'язання вчинити дії щодо нарахування та виплати випускникам навчальних закладів, які належать до соціально незахищеної категорії, одноразової грошової допомоги;

– визнання протиправною бездіяльності органів місцевого самоврядування щодо непогодження переліку об'єктів, на яких порушники виконують суспільно корисні роботи, та видів таких робіт на території рад, а також зобов'язання розгляду питання про вжиття заходів щодо погодження переліку таких об'єктів;

– зобов'язання органів місцевого самоврядування вжити заходів щодо утворення у складі виконавчих органів рад служби у справах дітей і узгодження з вимогами закону штатної чисельності служб у справах дітей в об'єднаних територіальних громадах.

З огляду на такі критерії, як суб'єктний склад правовідносин, предмет спору та характер спірних правовідносин, такі позови належать до справ адміністративної юрисдикції. Особливий об'єкт, яким є права, інтереси, свободи дітей та інтереси держави у сфері охорони дитинства, а також відповідний особливий предмет позовних вимог визначають особливості реалізації прокуратурою функції представництва у сфері охорони дитинства в адміністративному процесі.

Розглянемо правову природу таких адміністративних позовів прокурорів.

3. Адміністративні позови прокурорів майнового та немайнового характеру

Аналіз чинного законодавства дає можливість констатувати відсутність визначень понять позовів або вимог майнового та немайнового характеру. Те, які види позовних вимог можна віднести до майнових, зазначено в постанові Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 10 від 17 жовтня 2014 р. «Про застосування судами законодавства про судові витрати у цивільних справах» (постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, 2014): до позовних заяв немайнового характеру належать вимоги, які не підлягають вартісній оцінці. У листі Вищого адміністративного суду України від 18 січня 2012 р. № 165/11/13–12 «Щодо адміністративних позовів майнового характеру» (лист Вищого адміністративного суду України, 2012) зазначено, що адміністративними позовами майнового характеру є вимоги щодо протиправності рішень про визначення грошових зобов'язань платників податків, про зменшення суми бюджетного відшкодування з податку на додану вартість, про стягнення адміністративно-господарських та інших штрафних санкцій тощо. Отже, звернені до суду вимоги про скасування рішення відповідача – суб'єкта владних повноважень, безпосереднім наслідком яких є зміна складу майна позивача, є майновими. Відповідно до

постанови Великої Палати Верховного Суду від 25 серпня 2020 р. у справі № 910/13737/19 (постанова Великої Палати Верховного Суду, 2020) майновий позов (позовна вимога майнового характеру) – це вимога про захист права або інтересу, об’єктом якої є благо, що підлягає грошовій оцінці. Будь-який майновий спір має ціну. Різновидами майнових спорів є, зокрема, спори, пов’язані з підтвердженням прав на майно та грошові суми, на володіння майном і будь-які форми використання останнього. До позовних заяв немайнового характеру Велика Палата Верховного Суду віднесла вимоги, які не підлягають вартісній оцінці, а також вимоги про захист права або інтересу, об’єктом яких є благо, що не підлягає грошовій оцінці. Отже, у правозастосуванні майновий характер позовів пов’язується з наявністю власне самого майна з визначеною вартістю, ціною, щодо якого виник спір.

Ціну позову, господарського, цивільного, адміністративного, як обов’язковий елемент або ознаку майнового позову зазначено і в Законі України «Про судовий збір» (ЗУ «Про судовий збір», 2011), який ставку судового збору за подання адміністративного позову майнового характеру пов’язує із ціною позову. У свою чергу, про склад ціни позову йдеться в Господарському процесуальному кодексі України (далі – ГПК України) та Цивільному процесуальному кодексі України (далі – ЦПК України). Так, відповідно до ст. 163 ГПК України (ГПКУ, 1991) у позовах про стягнення грошових коштів ціна позову визначається сумою, яка стягується, або сумою, оспоруваною за виконавчим чи іншим документом, за яким стягнення проводиться в безспірному (безакцептному) порядку, у позовах про визнання права власності на майно або його витребування – вартістю майна. Згідно зі ст. 176 ЦПК України (ЦПКУ, 2004) ціна позову в позовах про стягнення грошових коштів визначається сумою, яка стягується, або сумою, оспоруваною за виконавчим чи іншим документом, за яким стягнення проводиться в безспірному (безакцептному) порядку, у позовах про визнання права власності на майно або його витребування – вартістю майна, у позовах про стягнення аліментів – сукупністю всіх виплат, але не більше ніж за 6 місяців, у позовах про строкові та безстрокові або довічні платежі та видачі – сукупністю всіх платежів або видач, але не більше ніж за три роки, у позовах про зменшення або збільшення платежів, видач або про їх припинення – сумою, що зменшується або збільшується, та відповідно сукупністю платежів, видач, що залишилися, але не більше ніж за один рік, у позовах про розірвання договору оренди (найму) – сукупністю платежів за користування майном, житлом протягом строку, що залишається до кінця дії договору, але не більше ніж за 3 роки, у позовах про право власності на нерухоме майно, що належить фізичним особам на праві приватної власності, – справжньою вартістю нерухомого майна, а на майно, що належить юридичним особам, – не нижче його балансової вартості.

У Кодексі адміністративного судочинства України (далі – КАС України) (КАСУ, 2005) жодної згадки про ціну позову та про те, із чого вона складається

в адміністративних позовах, немає, незважаючи на те, що за адміністративний позов майнового характеру згідно із чинним законодавством судовий збір має сплачуватися у відсотковому відношенні саме до ціни позову.

Можливо, можна застосувати аналогію права чи аналогію закону, які зазначено в ч. 6 ст. 7 КАС України? У разі відсутності закону, що регулює відповідні правовідносини, суд застосовує закон, що регулює подібні правовідносини (аналогія закону), а за відсутності такого закону суд виходить із конституційних принципів і загальних засад права (аналогія права).

Видається, що аналогію закону щодо застосування до адміністративних позовів визначення ціни позову, які наведені для господарських і цивільних справ, провести вбачається неможливим і нелогічним, оскільки таких предметів позовів із такими позовними вимогами, як у господарських і цивільних позовах і про які йдеться у ст. 163 ГПК України та ст. 176 ЦПК України, в адміністративних позовах бути не може. Очевидно, що аналогія права також не повинна застосовуватись через різну правову природу галузей права та суті правовідносин, що ними регулюються.

Однак чи говорить відсутність законодавчої дефініції ціни адміністративного позову про відсутність адміністративних позовів майнового характеру як таких? Відповідь також видається заперечною. По-перше, про це свідчить наявність положень у КАС України (ст. ст. 5, 12, 21) (КАСУ, 2005), які прямо дають можливість в адміністративному процесі захистити порушене право чи інтерес шляхом стягнення коштів на компенсування шкоди, завданої протиправними рішеннями, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень, оскарження рішень, дій чи бездіяльності щодо обчислення, призначення, перерахунку, здійснення, надання виплат, допомог тощо, а також зобов'язання вчинення відповідних дій. По-друге, Закон України «Про судовий збір», визначаючи ставки судового збору, зробив поділ адміністративних позовів на ті, що мають майновий характер, і ті, що мають немайновий характер. Отже, установлена відсутність законодавчої визначеності в разі спроби поділити адміністративні позови на майнові та немайнові.

Про деякі недоліки законодавця щодо уніфікації визначення ставок судового збору в усіх видах судочинства, що призвело до труднощів його визначення для адміністративних позовів майнового характеру, згадує Р.С. Притченко (Притченко, 2016). Висновку щодо необхідності законодавчо визначити критерії поділу майнових і немайнових адміністративних позовів дійшла С.В. Березовська (Березовська, 2016).

Тепер спробуємо визначити майновий і немайновий характер адміністративних позовів прокурорів у сфері охорони дитинства.

Виходячи з мети адміністративного судочинства – ефективний захист прав, свобод, інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень, прокурор звертається до суду з адміністративним позовом у сфері охорони дитинства в інтересах держави

на захист прав, свобод, інтересів особливо незахищених категорій дітей, на забезпечення законності під час створення дитячими закладами, іншими уповноваженими органами належних і безпечних умов здобуття освіти, відпочинку, оздоровлення тощо шляхом оскарження актів, дій, бездіяльності суб'єктів владних повноважень.

Позови про визнання незаконною бездіяльності та зобов'язання створити служби у справах дітей, зобов'язання привести укриття у придатний до використання стан, позови про визнання незаконними рішень суб'єктів владних повноважень є позовами немайнового характеру. Зазначене твердження видається безспірним, оскільки такі вимоги не піддаються вартісній оцінці, а вирішення таких позовів прокурорів не вплине на склад майна сторін.

Що ж до позовів про зобов'язання нарахувати та виплатити одноразову грошову допомогу, зобов'язання оформити правовстановлювальні документи на майно тощо, то їхній майновий чи немайновий характер не такий очевидний і визначення їхньої правової природи буде надане нижче під час дослідження позовів зобов'язального характеру.

4. Зобов'язальні позови прокурорів у сфері охорони дитинства

Відповідно до ст. ст. 5, 245 КАС України (КАСУ, 2005) до адміністративного суду можна звернутися з позовами, а суд може задовольнити позови про:

- визнання протиправним і нечинним нормативно-правового акта чи окремих його положень;
- визнання протиправним і скасування індивідуального акта чи окремих його положень;
- визнання дій суб'єкта владних повноважень протиправними та зобов'язання утриматись від учинення якихось дій;
- визнання бездіяльності суб'єкта владних повноважень протиправною та зобов'язання вчинити визначені дії;
- установлення наявності чи відсутності компетенції (повноважень) суб'єкта владних повноважень;
- стягнення коштів на компенсування шкоди, завданої протиправними рішеннями, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень.

Виходячи із цих законодавчих приписів, позови про зобов'язання утриматись від якихось дій та позови про зобов'язання вчинити визначені дії і є зобов'язальними позовами.

Отже, адміністративні позови прокурорів у сфері охорони дитинства про визнання незаконною бездіяльності та зобов'язання створити служби у справах дітей, зобов'язання привести укриття у придатний до використання стан, зобов'язання визначити перелік суспільно корисних робіт, зобов'язання оформити правовстановлювальні документи на майно є зобов'язальними позовами. Аналогічний перелік позовів ми наводили в контексті поділу позовів на майнові та немайнові та дійшли висновку, що вони мають немайновий характер. Немайнові позови охоплюють не тільки зобов'язальні позови,

а й позови про визнання протиправним і нечинним нормативно-правового акта, визнання протиправним і скасування індивідуального акта, встановлення наявності чи відсутності компетенції в суб'єкта владних повноважень. Отже, поняття немайнового позову є ширшим, ніж позов зобов'язального характеру. А чи кожен зобов'язальний позов є немайновим? Розглянемо наприклад такі позови прокурорів, як визнання незаконною бездіяльності та зобов'язання вчинити дії щодо нарахування та виплати випускникам із числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, одноразової грошової допомоги, яка становить шість прожиткових мінімумів для осіб відповідного віку. Незважаючи на те, що розмір такої виплати можна обрахувати (незалежно від того, чи обрахована така сума в позові та конкретно визначена в позові), позовною вимогою є не стягнення цієї суми коштів, а зобов'язання щодо її сплати.

У зв'язку із цим доцільно також зазначити постанову Верховного Суду від 9 квітня 2021 р. у справі № 923/938/20 (постанова Верховного Суду, 2021). Зважаючи на висновки Великої Палати Верховного Суду у справі № 910/13737/19 (постанова Великої Палати Верховного Суду, 2020), суд зазначив, що позовна вимога прокурора про зобов'язання повернути майно має немайновий характер, оскільки є вимогою про виконання обов'язку в натурі, об'єктом вимоги є дія зобов'язаної сторони, яка не піддається грошовій оцінці, а вирішення спору не вплине на склад майна та не змінить його власника.

Так, справді, у результаті виконання судових рішень про задоволення позовів прокурорів зобов'язального характеру про здійснення виплат такі випускники отримують визначену суму коштів, унаслідок виконання судових рішень про задоволення позовів прокурорів про оформлення правовстановлювальних документів – уже належне дитячим установам право буде належним чином оформлене на майно та/або земельні ділянки, які теж мають грошову оцінку. Проте позовні вимоги прокурорів спрямовані не на ці кошти, майно тощо, а на дії уповноваженого органу щодо них (коштів, майна, земельних ділянок). Об'єктами таких вимог прокурорів є саме дії зобов'язаної сторони, які, у свою чергу, грошовій оцінці не піддаються. У зв'язку із цим такі позови не є майновими.

Отже, позови прокурорів про зобов'язання здійснити визначені виплати, оформити правовстановлювальні документи, хоча і мають матеріальну складову частину, проте це не робить їх майновими позовами.

5. Висновки

Вищезазначене дає підстави виснувати про відсутність у чинному законодавстві понять «адміністративний майновий і немайновий позов», «ціна адміністративного позову». Адміністративні позови прокурорів у сфері охорони дитинства мають особливий об'єкт, яким є права, інтереси, свободи дітей та інтереси держави у сфері охорони дитинства, а також відповідний особливий предмет позовних вимог, що визначають особливості

реалізації прокуратурою функції представництва у сфері охорони дитинства в адміністративному процесі. Наявність матеріальної (майнової) складової частини в деяких категоріях адміністративних позовів прокурорів не робить такі зобов'язальні позови позовами майнового характеру.

Для чіткого розмежування майнових і немайнових позовів, позовів зобов'язального характеру, зокрема і з матеріальною складовою частиною, убачається за необхідне внесення відповідних змін до чинного законодавства, зокрема шляхом нормативно-правового визначення у КАС України терміна «ціна позову» як визначеного Законом України «Про судовий збір» критерію віднесення адміністративного позову до майнового, або шляхом внесення змін до Закону України «Про судовий збір», вилучивши з нього положення щодо поділу адміністративних позовів на майнові та немайнові. Це сприятиме правовій визначеності та матиме практичне значення для обрахунку судового збору за адміністративні позови майнового характеру. Водночас це сприятиме ініціювання позовів прокурорів із дотриманням усіх вимог і приписів норм матеріального та процесуального права і, як наслідок, підвищенню ефективності реалізації прокуратурою функції представництва в адміністративному процесі. До внесення відповідних законодавчих змін запропоновано за всі адміністративні позови прокурорів у сфері охорони дитинства сплачувати судовий збір як за немайнові позови.

Список використаних джерел:

1. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 06.11.1991 р. № 1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 13.10.2023).
2. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 13.10.2023).
3. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 25.08.2020 р. у справі № 910/13737/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91314538> (дата звернення: 02.10.2023).
4. Постанова Верховного Суду від 09.04.2021 р. у справі № 923/938/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96243445> (дата звернення 12.10.2023).
5. Про застосування судами законодавства про судові витрати у цивільних справах : постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 17.10.2014 р. № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010740-14#Text> (дата звернення: 02.10.2023).
6. Про особливості виконання функцій прокуратури з питань захисту інтересів дітей та протидії насильству : наказ Генерального прокурора від 04.11.2020 р. № 509. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/nakazi-generalnogo-prokurora-z-osnovnih-napryamiv-prokurorskoj-diialnosti> (дата звернення: 02.10.2023).
7. Про судовий збір : Закон України від 08.07.2011 р. № 3674-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17> (дата звернення: 02.10.2023).
8. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 02.10.2023).
9. Щодо адміністративних позовів майнового характеру : лист Вищого адміністративного суду України від 18.01.2012 р. № 165/11/13-12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0165760-12#Text> (дата звернення: 01.10.2023).

10. Березовська С.В. Недоліки судового збору за подання адміністративного позову або скарги та шляхи їх усунення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2016. № 22. С. 54–59.

11. Притченко Р.С. Сплата судового збору: проблеми та реалії законодавчого забезпечення. *Правова держава*. 2016. № 21. С. 149–151.

References:

1. Zakon Ukrainy “Hospodarskyi protsesualnyi kodeks Ukrainy” (1991). [The Commercial Procedural Code of Ukraine] (1991) № 1798-XII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> [in Ukrainian].

2. Zakon Ukrainy “Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy” (2005) [The Code of Administrative Proceedings of Ukraine] (2005) № 2747-IV (2005). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> [in Ukrainian].

3. Postanova Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu (2020) [Resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court] (2020) № 910/13737/19. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91314538> [in Ukrainian].

4. Postanova Verkhovnoho Sudu (2021) [Resolution of the Supreme Court] (2021) № 923/938/20. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96243445> [in Ukrainian].

5. Pro zastosuvannya sudamy zakonodavstva pro sudovi vytraty u tsyvilnykh spravakh: postanova Plenumu Vyshchoho spetsializovanoho sudu Ukrainy z rozghliadu tsyvilnykh i kryminalnykh sprav (2014) [On the application of legislation legal expenses in civil cases: Resolution of the High Specialized Court of Ukraine for Civil and Criminal Cases] (2014) № 10. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010740-14#Text> [in Ukrainian].

6. Pro osoblyvosti vykonannya funktsii prokuratury z pytan zakhystu interesiv ditei ta protydyi nasyilstvu: nakaz Heneralnoho prokurora (2020) [About the peculiarities of the performance of the functions of the prosecutor's office in matters of protection the interests of children and combating violence: Order by Prosecutor General of Ukraine] (2020) № 509. Retrieved from: <https://gp.gov.ua/ua/posts/nakazi-generalnogo-prokurora-z-osnovnih-napryamiv-prokurorskoyi-diyalnosti> [in Ukrainian].

7. Zakon Ukrainy “Pro sudovy zbir” (2011) [Law of Ukraine “On court fee”] (2011) № 3674-VI. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17> [in Ukrainian].

8. Zakon Ukrainy “Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy” (2004) [The Civil Procedure Code of Ukraine] (2004). № 1618-IV. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> [in Ukrainian].

9. Shchodo adminastratyvnykh pozoviv mainovoho kharakteru: Lyst vyshchoho administratyvnoho sudu (2012) [About administrative claims of a property nature] (2012). № 165/11/13–12. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0165760-12#Text> [in Ukrainian].

10. Berezovska S.V. (2016) Nedoliky sudovoho zboru za podання administratyvnogo pozovu abo skarhy ta shliahy yikh usunennia [Berezovska S.V. Disadvantages of the court fee for administrative claim or appeals and ways to eliminate them]. *Scientific bulletin of the international humanitarian university. Series Jurisprudence*, № 22, pp. 54–59.

11. Prytchenko R.S. (2016). Splatа sudovoho zbory: problem ta realii zakonodavchoho zabezpechennia [Pritchenko R.S. Payment of court fees: problems and realities of legislative support]. *Legal State*, № 21, pp. 149–151.

ADMINISTRATIVE LAWSUITS OF THE PROSECUTORS IN THE FIELD OF CHILD PROTECTION

Krasnozhon Olena,

Postgraduate Student

Taras Shevchenko National University of Kyiv,

Prosecutor

Prosecutor General's Office

orcid.org/0009-0008-6617-6101

Alena_k_2002@ukr.net, olena.krasnozhon@univ.net.ua

Purpose. Child protection plays a significant role in the functioning of the prosecutor's office, particularly in the representation of state interests in the field of child protection. Fair, impartial and timely resolution of disputes in the field of public law relations by the court in order to effectively protect the rights, freedoms and interests of individuals from violations by public authorities is, in turn, the task of administrative proceedings. This article aims to examine the legal nature of administrative property and non-property claims, binding claims in relation in the area of child protection, and their correlation with non-property claims. **Methods.** The article employs a scientific methodology for legal research, including systemic-structural, comparative-legal, generalization, dialectic, analysis, and synthesis methods. **Results.** This study examines the practice of administrative claims by prosecutors and their corresponding statistical data. The categories of administrative claims are grouped, and the article explores the concept of administrative property and non-property claims. It is also examining binding claims in the field of the child protection. Provides examples of property claims, binding claims, claims with material component in the field of the child protection. Finally, the study examines legislative shortcomings. **Conclusions.** The unique focus on children, their rights, freedoms, interests, and state interests, as well as the corresponding subject of the claim, determine the features of the prosecutor's office's function for representation of state interests in the field of child protection. The analysis of legislation reveals the lack of administrative property and non-property claims, binding claims, and claim pricing.

To establish a clear differentiation between property and non-property claims, at this stage of the study it is proposed to enhance the current legislation.

This legislative will enable claims to be made in accordance with substantive and procedural legal norms. This, in turn, will increase the effectiveness of the representation function in the field of child protection in the administrative procedures.

Key words: representation, property and non-property claims, binding claims, prosecutor, children, prosecutor's office.

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО ЗВ'ЯЗКУ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОТИЕПІДЕМІЧНИХ ЗАХОДІВ ІЗ ЗАХИСТОМ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Мета. Метою статті є встановлення актуальних проблем визначення правового зв'язку впровадження та реалізації протиепідемічних заходів із захистом прав людини і громадянина й обґрунтування шляхів удосконалення його нормативно-правової регламентації. **Методи.** У статті використано системно-структурний, структурно-логічний, логіко-семантичний, формально-юридичний, порівняльно-правовий, індукції та дедукції, аналізу й синтезу й інші методи наукового пізнання. **Результати.** У першому після вступу розділі статті визначено сучасний стан нормативно-правової регламентації прав людини і громадянина у сфері впровадження та реалізації протиепідемічних заходів. У другому розділі статті розглянуто, які права та свободи захищаються за допомогою впровадження та реалізації протиепідемічних заходів. У третьому – які легітимні цілі (публічні інтереси) має їх запровадження відповідно до положень Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод. У четвертому – обмеженнями яких прав може супроводжуватись запровадження протиепідемічних заходів. У п'ятому – чи закріплено на рівні закону можливість і допустимість обмежень прав людини в разі впровадження та реалізації протиепідемічних заходів. **Висновки.** У висновках підкреслено, що принцип верховенства права передбачає вищий пріоритет прав і свобод людини, тому будь-які обмеження прав і свобод та пов'язані з ними в такому разі протиепідемічні заходи мають бути законні, зрозумілі та належним чином обґрунтовані. У зв'язку із цим жодні прогалини, неточності, колізії в законодавстві, яке регулює впровадження та реалізацію протиепідемічних заходів, не можуть бути допустимими.

Наголошено на тому, що розглянуті у статті проблеми нормативно-правового регулювання мають бути виправлені шляхом внесення відповідних змін і доповнень до чинного законодавства. Зокрема запропоновано:

- 1) уточнити мету вжиття протиепідемічних заходів, додавши до неї захист прав і свобод громадян, чітко вказати, на забезпечення яких саме прав вони спрямовані;
- 2) внести зміни до Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» та виправити помилку, за якої самостійні основоположні права віднесено до змісту рівноцінного їм права на охорону здоров'я;
- 3) чітко закріпити у протиепідемічному законодавстві вичерпний перелік прав і свобод громадян, які можуть бути обмежені під час впровадження та реалізації протиепідемічних заходів, на яких умовах, строк, з якою метою та в яких межах.

Ключові слова: права і свободи людини і громадянина, захист прав і свобод, обмеження прав і свобод, протиепідемічні заходи, впровадження та реалізація протиепідемічних заходів, законодавство, нормативно-правові акти.

1. Вступ

Загальновідомо, що епідемії та пандемії впливають на всі сфери життєдіяльності суспільства та функціонування держави, починаючи від питань здоров'я населення та завершуючи станом економіки, у чому ми встигли переконатись у нещодавно пережиту кризу внаслідок пандемії COVID-19, спричинену коронавірусом SARS-CoV-2 та його новими штамми. Пов'язані із цим труднощі, які виникли на практиці, показали цілковиту неготовність населення й органів публічної влади до таких подій. Вираженням зазначеного були: 1) з боку громадян: паніка, спантеличення, збентеженість, напруженість і тривожні настрої, неадекватна реакція на впроваджені заходи захисту від поширення інфекції, зокрема й агресія та спричинення шкоди іншим особам, ігнорування впроваджених правил і численні оскарження ухвалених із цих питань правових актів, зниження довіри до органів публічної влади та впевненості в ефективності їхньої діяльності тощо (Забезпечення прав і свобод людини в Україні в умовах поширення коронавірусної інфекції (COVID-19): особливості та шляхи вдосконалення, 2020, с. 4–5, 11); 2) з боку держави: видання нормативних документів із порушеннями передбачених законодавством процедур (Янюк, 2021), допущення недосконалості чинної нормативно-правової бази, яка полягає, зокрема, у численних колізіях і прогалинах, як-от відсутність передбаченого механізму контролю та притягнення до відповідальності, нестача інституційного забезпечення впровадження та реалізації протиепідемічних заходів (далі – ПЕЗ) та інші проблеми (Зозуля, Форум права, 2020; Зозуля, Право і безпека, 2020; Відповідь на виклики COVID-19 та права людини: огляд ситуації в Україні, 2020, с. 15–17).

Викладене свідчить про те, що не лише серед громадськості відсутнє розуміння сутності, призначення й рівня ефективності обраних ПЕЗ, їхнього зв'язку із захистом прав людини, причин, меж, правових підстав їх обмежень тощо, а й серед працівників органів публічної влади, насамперед суб'єктів публічної адміністрації. Такий стан зумовлений, серед іншого, неналежним рівнем нормативно-правового забезпечення відносин

упровадження та реалізації ПЕЗ, який виражається в численних недоліках законодавства. Серед них однією із засадничих вважаємо проблему розуміння зв'язку мети впровадження та реалізації ПЕЗ із захистом прав людини, яка базується на недосконалості вжитої в нормативно-правових актах (далі – НПА) термінології та відповідних прогалинах чинних законів.

З огляду на це і беручи до уваги важливість забезпечення повного та чіткого нормативно-правового регулювання в окресленій сфері, яка сприяє ефективному захисту прав і свобод людини та дієвому виконанню публічних завдань, **метою статті** є встановлення актуальних проблем визначення правового зв'язку впровадження та реалізації протиепідемічних заходів із захистом прав людини і громадянина й обґрунтування шляхів удосконалення його нормативно-правової регламентації. Для її досягнення, зважаючи на недосконалість чинного законодавства, важливо виконати такі **завдання**, які полягають у 1) визначенні сучасного стану нормативно-правової регламентації прав людини та громадянина у сфері ПЕЗ та з'ясуванні таких питань: 2) які права та свободи захищаються за допомогою впровадження та реалізації ПЕЗ; 3) які легітимні цілі (публічні інтереси) має їх запровадження відповідно з положеннями Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод (далі – Європейська конвенція з прав людини) (Європейська конвенція з прав людини, 1950); 4) з обмеженнями яких прав може супроводжувати впровадження ПЕЗ; 5) чи закріплені на рівні закону можливість і допустимість обмежень прав людини в разі впровадження та реалізації ПЕЗ. Останнє важливе також і з погляду дотримання положень Конституції України (Конституція, 1996), згідно з якими конституційні права та свободи людини та громадянина не можуть бути обмежені, окрім випадків, передбачених Конституцією (Конституція, 1996), якою щодо кожного такого випадку чітко закріплено, що обмеження прав і свобод встановлюються законом (наприклад, ст. ст. 33, 39 та інші Конституції України (Конституція, 1996)).

Вирішення науково-дослідницьких завдань статті передбачає використання відповідної **методології**, яку становлять загально- і спеціально-наукові методи наукового пізнання, серед яких основними є системно-структурний, структурно-логічний, логіко-семантичний, формально-юридичний, порівняльно-правовий, індукції та дедукції, аналізу та синтезу та інші. Застосування цих інструментів дає змогу комплексно підійти до організації та проведення наукового дослідження за обраним напрямом, критично вивчити науково-дослідницький матеріал, послідовно, повноцінно й обґрунтовано розкрити винесені на розгляд проблеми та сформулювати аргументовані висновки, пропозиції та рекомендації.

2. Права людини і громадянина за законодавством у сфері ПЕЗ

Починаючи відповідати на поставлені запитання, зазначимо, що, зважаючи на сформульовану в законодавстві мету здійснення ПЕЗ (ЗУ «Про захист населення від інфекційних хвороб», 2000; ЗУ «Про систему громадського

здоров'я», 2022), можна цілком обґрунтовано припустити, що вони безпосереднім чином пов'язані із забезпеченням реалізації щонайменше двох конституційних прав людини – на охорону здоров'я та на безпечне для життя і здоров'я довкілля (Конституція, 1996). Однак чомусь правовий зв'язок ПЕЗ і цих прав не набув свого закріплення на рівні законів України «Про захист населення від інфекційних хвороб» і «Про систему громадського здоров'я» (ані в розглянутих дефініціях, ані в межах окремих нормативних положень), що, на нашу думку, не сприяє забезпеченню прозорості діяльності держави та високого рівня розуміння серед населення, навіщо впроваджуються деякі заходи в державі, особливо коли вони супроводжуються незручностями для нормальної життєдіяльності громадян. У ч. 2 ст. 40 Закону України «Про систему громадського здоров'я» встановлено лише, що діяльність органів публічної влади, пов'язана із забезпеченням регулювання та реалізації заходів щодо збереження здоров'я та сприяння здоровому способу життя, здійснюється для гарантування прав на здорове та безпечне харчування, психічне здоров'я, свободу й особисту недоторканність та інших, серед яких однак не названо основоположних прав, закріплених ст. ст. 49 (на охорону здоров'я) та 50 (на безпечне для життя та здоров'я довкілля) Конституції України (Конституція, 1996). Водночас чіткого зв'язку даного переліку прав і свобод і запровадження ПЕЗ також із даного положення не випливає, оскільки ст. 40 Закону України «Про систему громадського здоров'я» присвячена занадто широкому предмету правового регулювання – збереженню здоров'я та сприянню здоровому способу життя, які реалізуються що до таких аспектів життєдіяльності суспільства, як екологічне та фізичне виховання, спорт, здорове харчування, дбайливе ставлення до навколишнього природного середовища тощо. Низка підзаконних нормативно-правових актів, ухвалених у цій сфері (Постанова КМУ № 893, 2011; Постанова Державної санітарно-епідеміологічної служби України, Першого заступника Головного державного санітарного лікаря України № 13, 2014; Постанова КМУ № 641, 2020; Постанова КМУ № 211, 2020; Постанова КМУ № 392, 2020; Постанова КМУ № 1236, 2020), також не містять жодної вказівки на названі основоположні права людини та громадянина.

Лише у ст. 6 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (ЗУ «Основи законодавства України про охорону здоров'я», 1993) окремо закріплено, що кожен громадянин має право на охорону здоров'я, яке передбачає також безпечне для життя та здоров'я навколишнє природне середовище та санітарно-епідемічне благополуччя території та населеного пункту, де він проживає, а гарантується його реалізація, згідно зі ст. 7 цього ж Закону, серед іншого, шляхом організації та проведення системи державних і громадських заходів щодо охорони та зміцнення здоров'я (ЗУ «Основи законодавства України про охорону здоров'я», 1993). Проаналізуємо наведені положення крізь призму поставлених у нашому дослідженні питань і наголосимо на таких проблемних аспектах їх розуміння та застосування.

По-перше, з викладеного бачимо, що законодавець відніс до змісту права на охорону здоров'я, яке в Конституції України набуло закріплення в межах ст. 49, ті змістові елементи, які по своїй суті становлять зовсім інше, самостійне конституційне право громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля, яке окремо від першого названого права закріплене у спеціально присвяченій йому ст. 50 Конституції України (Конституція, 1996). Такий стан нормативно-правового регулювання вважаємо неприпустимим і необґрунтованим, адже в п. п. «б» і «в» ч. 1 ст. 6 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» допущено підміну понять і знецінення самостійного конституційного права. Звичайно, ці два засадничі права громадян взаємопов'язані, але це не дає жодної правової підстави для розмивання змісту й ототожнення різних правових конструкцій. Те саме стосується і права на належний життєвий рівень для себе та своєї сім'ї, що передбачає також належне харчування, одяг, житло, яке в Конституції України закріплене у ст. 48, права на належні, безпечні та здорові умови праці (ч. 4 ст. 43 Конституції України) та інші правомочності, які згідно з Основним законом належать до інших прав і свобод громадян (Конституція, 1996), але ч. 1 ст. 6 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» віднесено до складу права на охорону здоров'я (ЗУ «Основи законодавства України про охорону здоров'я», 1993). Тому, на нашу думку, ст. 6 названого Закону має бути перероблено. Це можна здійснити шляхом внесення змін, відповідно до яких буде відмежовано самостійні права та свободи одне від одного, чітко буде викладено зміст права на охорону здоров'я, а також закріплено вказівку на те, у якій частині воно перетинається з іншими конституційними правами, здійснення (дотримання, сприяння реалізації) яких сприяє досягненню мети щодо охорони здоров'я населення та реалізації відповідного, названого вище права громадян.

По-друге, закріплені шляхи гарантування зазначеного права сформульовані дуже узагальнено, абстрактно і не свідчать про прямий зв'язок забезпечення реалізації права на охорону здоров'я, а також на безпечне для життя та здоров'я довкілля із впроваджуваними ПЕЗ. Зауважимо, що, як наголошує Європейський суд з прав людини, національне законодавство повинне бути чітким, щоб громадянин здатен був передбачити наслідки тієї або іншої дії, і досить передбачуваним у формулюваннях, щоби надати особам належні вказівки щодо обставин і умов, за яких органи публічної влади уповноважені вдаватись до заходів, що впливають на їхні гарантовані Європейською конвенцією з прав людини права (Довідник із застосування ст. 8 Європейської конвенції з прав людини, 2018, с. 10; *Case of Silver and Others v. The United Kingdom*, 1983; *Case of C.G. and Others v. Bulgaria*, 2008; *Case of Fernández Martínez v. Spain*, 2014; *Case of Centrum För Rättvisa V. Sweden*, 2021).

Викладені вимоги до національного законодавства безпосереднім чином стосуються і відсутності нормативно закріплених обставин, умов і переліку тих прав, які можуть обмежуватись з упровадженням ПЕЗ. Щодо цього також

підкреслимо, що передбачені ст. 9 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» обмеження прав стосуються суто стану здоров'я громадян (ЗУ «Основи законодавства України про охорону здоров'я», 1993) та змістовно не мають нічого спільного з тими ПЕЗ, які впроваджувались під час останньої епідемії. Окрім того, звернімо увагу на формулювання ч. 4 ст. 29 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», згідно з яким тимчасові обмеження прав фізичних і юридичних осіб встановлюються в рішенні про введення карантину, яке ухвалюється Кабінетом Міністрів України (ЗУ «Про захист населення від інфекційних хвороб», 2000). Однак таке положення суперечить нормам Конституції України та Європейської конвенції з прав людини, згідно з якими обмеження прав і свобод можуть встановлюватись виключно Конституцією та законами (Конституція, 1996; Європейська конвенція з прав людини, 1950). Підтвердженням зазначеному слугує п. 3.2 рішення Конституційного Суду України від 28 серпня 2020 р. № 10-р/2020 (Рішення Конституційного Суду України № 10-р/2020, 2020), у якому визначено, що «обмеження конституційних прав і свобод <...> може встановлюватись виключно законом – актом, ухваленим Верховною Радою України <...>. Встановлення такого обмеження підзаконним актом суперечить ст. ст. 1, 3, 6, 8, 19, 64 Конституції України» (Рішення Конституційного Суду України № 10-р/2020, 2020). Тому без закріпленої на рівні закону вказівки на перелік прав, які можуть обмежуватись, умови та межі їх обмежень, такі рішення не матимуть у цій частині законного характеру, отже, підлягатимуть оскарженню в суді, а обов'язковість їх виконання може подекуди ставитись під сумнів населенням, що, власне, і мало місце на практиці під час спалаху пандемії COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

Аналогічних висновків можемо дійти і стосовно законодавчих положень про обмеження прав і свобод громадян, закріплених у Законі України «Про правовий режим надзвичайного стану» (ЗУ «Про правовий режим надзвичайного стану», 2000), відповідно до яких встановлено, що передбачені цим Законом обмеження конституційних прав і свобод громадян, які можуть бути застосовані за умов надзвичайного стану, є вичерпними і розширеному тлумаченню не підлягають. Строк їх застосування не перевищує строку, на який уводиться надзвичайний стан. Уведення інших обмежень забороняється (ст. 22) (ЗУ «Про правовий режим надзвичайного стану», 2000). Але водночас конкретного переліку прав і свобод, які можуть обмежуватись, цей Закон не закріплює, натомість встановлює у ст. 6, що він має зазначатись в Указі Президента України про введення надзвичайного стану (ЗУ «Про правовий режим надзвичайного стану», 2000), чим по суті порушуються вимоги Конституції України щодо того, що такі питання мають регулюватись виключно на рівні закону (Конституція, 1996). До того ж стосовно епідемічних заходів у цьому Законі лише встановлено, що вони можуть здійснюватись (п. 4 ч. 1 ст. 17) (ЗУ «Про правовий режим надзвичайного стану», 2000), а про їхній зв'язок з обмеженнями прав людини жодної норми там не закріплено.

Отже, можемо коротко підсумувати, що згідно з розглянутими нормативно-правовими актами, які мають регулювати питання впровадження та реалізації ПЕЗ, не закріплено прав громадян, на захист яких вони спрямовані, не встановлено законодавчо допустимих обмежень прав і свобод громадян, якими супроводжуються визначені ПЕЗ. Як наслідок, згідно з названими вище умовами правомірності обмежень прав і свобод, ПЕЗ, упроваджені на підставі розглянутого законодавства, є незаконними в частині, яка стосується обмежень прав і свобод громадян, що, зі свого боку, робить їх недопустимими для реалізації та знижує ефективність виконання публічного завдання із забезпечення охорони здоров'я населення. Викладене наштовхує на логічний висновок щодо необхідності доопрацювання законодавства шляхом внесення доповнень, пов'язаних із регламентацією прав громадян і їх обмежень. Сформульовані висновки особливо важливі в умовах, коли режим надзвичайного стану не впроваджено, як це мало місце під час спалаху пандемії COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 (Рижкова, Закоморна, 2021; Янюк, 2021; Колос, 2020), а ПЕЗ, спрямовані на захист населення від неї, здійснюються. До того ж підкреслимо, що не в усіх випадках необхідності реалізації ПЕЗ доцільним є впровадження надзвичайного стану. Тому, якщо ПЕЗ можуть впливати на права та свободи громадян, доцільною є оптимізація законодавства в тому напрямі, щоб такий вплив було врегульовано відповідно до вимог Конституції України, Європейської конвенції з прав людини та рішень Європейського суду з прав людини.

3. Права і свободи, які становлять цілі ПЕЗ

Повертаючись до поставлених нами на початку статті питань та зважаючи на відсутність відповідей на них у нормативно-правових актах, сформулюємо самостійно на них відповіді, спираючись на розглянуте вище і, за необхідності, на наукові джерела.

Першим із них пропонуємо встановити, *які права та свободи захищаються за допомогою впровадження та реалізації ПЕЗ*, що ми обґрунтували вище, а саме – ідеться насамперед про права на охорону здоров'я та на безпечне для життя та здоров'я довкілля, а також, як відзначено в окремій думці судді Конституційного Суду України В. В. Лемака стосовно рішення від 28 серпня 2020 р. № 10-р/2020 (Окрема думка судді Конституційного Суду України В. В. Лемака, 2020), – на життя, оскільки, по-перше, саме ці права, на нашу думку, безпосереднім чином пов'язані із протиепідемічним характером досліджуваних нами заходів, по-друге, вони пов'язані з найвищою в Україні соціальною цінністю – життям і здоров'ям громадян, що разом із дотриманням прав і свобод інших осіб становлять собою легітимну ціль для впровадження обмежень основоположних прав людини відповідно до Європейської конвенції з прав людини (Європейська конвенція з прав людини, 1950).

Проте це має бути закріплено на нормативному рівні, адже без установлення вказівки на те, які права та свободи захищаються, з юридичного погляду

зазначене не матиме правового характеру і як легітимна ціль провадження ПЕЗ не може визнаватися. До того ж, як нами було пояснено вище, законодавство має бути сформульовано так, щоб було забезпечено чітке, зрозуміле та передбачуване правове регулювання.

4. Легітимні цілі ПЕЗ

Наступним доцільно з'ясувати, які *легітимні цілі (публічні інтереси)* має їх *упровадження* відповідно до положень Європейської конвенції з прав людини. З аналізу положень даного міжнародного нормативного акта випливає, що такими цілями є охорона здоров'я, захист прав і свобод інших осіб (Європейська конвенція з прав людини, 1950). Проте прямо вони не закріплені національним законодавством у випадках упровадження ПЕЗ, тому хоча й ці цілі припускаються, є очевидними та публічно корисними – без відповідної вказівки закону вони не мають легітимного характеру.

Тому щодо впровадження та реалізації ПЕЗ, пов'язаних з обмеженнями прав і свобод громадян, згідно із чинним законодавством України легітимність цілей їх здійснення нині відсутня. Інакше кажучи, самі собою ці цілі законні, оскільки передбачені Європейською конвенцією з прав людини, а також Конституцією України, зокрема у ст. ст. 34, 35, 39, 44 (Конституція, 1996; Окрема думка судді Конституційного Суду України В.В. Лемака, 2020). Однак вони законодавством аж ніяк не пов'язані з ПЕЗ, їх упровадженням і реалізацією. Щоб ПЕЗ здійснювались у законних цілях, останні необхідно закріпити на рівні законів, присвячених регулювання правовідносин щодо здійснення ПЕЗ, та чітко вказати на їх правовий зв'язок. Тільки в такому разі можна вести мову про те, що ПЕЗ здійснюються в легітимних цілях.

5. Права людини, які можуть обмежуватись із впровадженням ПЕЗ

Визначившись, на захист яких прав і свобод людини та громадянина спрямовані впровадження та реалізація ПЕЗ, необхідно дослідити, *обмеженням яких прав може вони можуть супроводжуватись*. Відповідь на це питання чітко не впливає з НПА, присвячених регулюванню правовідносин у цій сфері (лише частково це питання висвітлюється в Законі України «Про правовий режим надзвичайного стану», але це ми прокоментували вище), однак з аналізу науково-практичних джерел, даних соціологічних опитувань і матеріалів судової практики випливає, що обмеження під час останньої пандемії торкнулись таких прав і свобод громадян: на свободу пересування, на працю, на достатній життєвий рівень для себе та своєї сім'ї, на охорону здоров'я та медичну допомогу, на відпочинок, на підприємницьку діяльність, на свободу від втручання в особисте та сімейне життя, на вільний вибір місця проживання, проводити збори, мітинги, демонстрації, на вільне вираження своїх поглядів і переконань тощо, включаючи рівність і недискримінацію (Бухта, 2021; Остапенко, 2020; Impact of COVID-19 on Human Rights in Ukraine, 2020; Зогуля, Форум права, 2020; Зогуля, Право і безпека, 2020; Забезпечення прав і свобод людини в Україні в умовах поширення коронавірусної інфекції

(COVID-19): особливості та шляхи вдосконалення, 2020, с. 8; Шаповал, 2021; Окрема думка судді Конституційного Суду України В.В. Лемака, 2020).

Зважаючи на те, що не всі із прав можуть бути обмежені, можна констатувати, опираючись на зазначені вище джерела, порушення на практиці положень ст. 64 Конституції України про це, зокрема в частині обмеження прав на рівність і недискримінацію (ст. 24), на свободу й особисту недоторканність (ст. 29), на судовий захист (ст. 55) (Бухта, 2021; Остапенко, 2020; Impact of COVID-19 on Human Rights in Ukraine, 2020; Зозуля, Форум права, 2020; Зозуля, Право і безпека, 2020; Забезпечення прав і свобод людини в Україні в умовах поширення коронавірусної інфекції (COVID-19): особливості та шляхи вдосконалення, 2020, с. 8; Шаповал, 2021).

6. Законність обмежень прав людини під час впровадження ПЕЗ

Наостанок доцільно встановити, чи закріплені на рівні національного законодавства можливість і допустимість обмежень прав людини в разі впровадження та реалізації ПЕЗ. Як ми вже зауважили, ствердно на це питання ми не можемо відповісти, бо зазначені обставини мають опосередковане врегулювання на найзагальнішому рівні – у Конституції України, але спеціальним законодавством вони не врегульовані, що потребує свого виправлення шляхом внесення відповідних змін і доповнень, щоб узгодити нормативний матеріал із практикою діяльності органів публічної влади, зокрема й суб'єктів публічної адміністрації.

Щодо цього доцільно навести думку судді Конституційного суду України В. В. Лемака, який зазначив: «Якщо вже права і свободи людини мають бути обмежені з метою захисту суспільства від загрози наслідків пандемії, то це слід робити відкрито, демократично і правовим шляхом, як того вимагає Конституція України» (Окрема думка судді Конституційного Суду України В. В. Лемака, 2020).

7. Висновки

Отже, підсумовуючи викладене у статті, наголосимо на тому, що принцип верховенства права передбачає вищий пріоритет прав і свобод людини, тому будь-які обмеження прав і свобод та пов'язані з ними у даному випадку ПЕЗ мають бути законні, зрозумілі та належним чином обґрунтовані. Інакше неможливо буде забезпечити дієвість і ефективність таких заходів, хоча б з яких добрих намірів вони не впроваджувались. У зв'язку із цим жодні прогалини, неточності, колізії в законодавстві, яке регулює впровадження та реалізацію ПЕЗ, не можуть бути допустимими. Отже, розглянуті нами проблеми нормативно-правового регулювання мають бути виправлені шляхом внесення відповідних змін і доповнень до чинного законодавства. У цьому ракурсі вважаємо за доцільне виробити такі пропозиції та рекомендації:

1) уточнити мету здійснення ПЕЗ, додавши до неї захист прав і свобод громадян, чітко вказавши, на забезпечення яких саме прав вони спрямовані. На нашу думку, зважаючи на положення судової практики, це мають бути права на життя, на охорону здоров'я та на безпечне для життя та здоров'я довкілля;

2) внести зміни до Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», виправивши помилку, за якої самостійні основоположні права віднесено до змісту рівноцінного їм права на охорону здоров'я;

3) чітко закріпити у протиепідемічному законодавстві вичерпний перелік прав і свобод громадян, які можуть бути обмежені під час упровадження та реалізації ПЕЗ, на яких умовах, строк, у яких цілях і в яких межах.

Список використаних джерел:

1. Забезпечення прав і свобод людини в Україні в умовах поширення коронавірусної інфекції (COVID-19): особливості і шляхи удосконалення / Центр Разумкова за підтримки Представництва Фонду Ганса Зайделя в Україні. Київ : Заповіт, 2020. 62 с.

2. Янюк Н. Правовий режим надзвичайного стану чи надзвичайна ситуація в умовах пандемії: проблеми процедури введення в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія «Юриспруденція». 2021. № 49. С. 44–48. <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2021.49.10>.

3. Зозуля О. Громадянські і політичні права людини в умовах запобігання поширенню COVID-19 в Україні. *Форум права*. 2020. № 2. С. 6–22. <http://doi.org/10.5281/zenodo.3702447>.

4. Зозуля О. Економічні, соціальні та культурні права людини в умовах запобігання поширенню COVID-19 в Україні. *Право і безпека*. 2020. № 2 (77). С. 156–163. <https://doi.org/10.32631/pb.2020.2.21>.

5. Відповідь на виклики COVID-19 та права людини: огляд ситуації в Україні / Ю. Білоус та ін. ; за заг. ред. Д. Ковалю. Київ, 2020. 44 с. URL: https://ccl.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/covid19_ccl_mf_final-obyednano-2.pdf (дата звернення: 15.11.2023).

6. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) від 4 листопада 1950 р., ратифікована Законом України від 17 липня 1997 р. № 475/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 15.11.2023).

7. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.11.2023).

8. Про захист населення від інфекційних хвороб : Закон України від 6 квітня 2000 р. № 1645–ІІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 29. Ст. 228. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text> (дата звернення: 15.11.2023).

9. Про систему громадського здоров'я : Закон України від 6 вересня 2022 р. № 2573–ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20> (дата звернення: 15.11.2023).

10. Про затвердження Правил санітарної охорони території України : постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2011 р. № 893. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/893-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.11.2023).

11. Про забезпечення санітарно-гігієнічних та протиепідемічних заходів щодо профілактики грипу і гострих респіраторних вірусних інфекцій : постанова Державної санітарно-епідеміологічної служби України, Першого заступника Головного державного санітарного лікаря України від 22 вересня 2014 р. № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0013488-14#Text> (дата звернення: 15.11.2023).

12. Про встановлення карантину та запровадження посиленних протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : постанова Кабінету Міністрів України від 22 липня 2020 р. № 641. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/641-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.11.2023).

13. Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 р. № 211. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.11.2023).

14. Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : постанова Кабінету Міністрів України від 20 травня 2020 р. № 392. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.11.2023).

15. Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : постанова Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2020 р. № 1236. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1236-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.11.2023).

16. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19 листопада 1992 р. № 2801–XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 4. Ст. 19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 15.11.2023).

17. Довідник із застосування ст. 8 Європейської конвенції з прав людини. Право на повагу до приватного і сімейного життя житла і кореспонденції : оновлено 31 серпня 2018 р. / Дослідницький і бібліотечний відділ Дирекції юрисконсульта ; Рада Європи; Європейський суд з прав людини. Пер. з англ. 2018. 118 с. URL: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Guide_Art_8_UKR (дата звернення: 15.11.2023).

18. Case of Silver and Others v. The United Kingdom : Judgment of the European Court of Human Rights from 25 March 1983, Application No 5947/72; 6205/73; 7052/75; 7061/75; 7107/75; 7113/75; 7136/75. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-57577%22%5D%7D> (дата звернення: 15.11.2023).

19. Case of C.G. and Others v. Bulgaria : Final Judgment of the European Court of Human Rights from 24 July 2008, Application № 1365/07. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22%3A%5B%221365/07%22%5D%2C%22itemid%22%3A%5B%22001-86093%22%5D%7D> (дата звернення: 15.11.2023).

20. Case of Fernández Martínez v. Spain : Judgment of the European Court of Human Rights from 12 June 2014, Application № 56030/07. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-145068%22%5D%7D> (дата звернення: 15.11.2023).

21. Case Of Centrum För Rättvisa V. Sweden : Judgment of the European Court of Human Rights from 25 May 2021, Application № 35252/08. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22tabview%22%3A%5B%22document%22%5D%2C%22itemid%22%3A%5B%22001-210078%22%5D%7D> (дата звернення: 15.11.2023).

22. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень постанови Кабінету Міністрів України «Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, та етапів послаблення протиепідемічних заходів», положень ч. ч. 1, 3 ст. 29 Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 р.», абз. 9 п. 2 розд. II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 р.»» від 28 серпня 2020 р. № 10-р/2020 за справою № 1–14/2020 (230/20). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-20#Text> (дата звернення: 15.11.2023).

23. Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 16 березня 2000 р. № 1550–III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 23. Ст. 176. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text> (дата звернення: 15.11.2023).

24. Рижкова Ю., Закоморна К. Обмеження конституційного права людини на свободу пересування в умовах пандемії в Україні та зарубіжних країнах. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 4. С. 139–142. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-4/32>.

25. Колос Ю. Карантин, надзвичайна ситуація і надзвичайний стан: в чому різниця та яких обмежень чекати бізнесу? *Василь Кісіль і Партнери: Публікації*. 24 березня 2020 р. URL: <https://vkr.ua/publication/karantin-nadzvichayna-situatsiya-i-nadzvichayniy-stand-v-chomu-riznitsya-ta-yakikh-obmezhen-chekati-biznesu> (дата звернення: 15.11.2023).

26. Окрема думка судді Конституційного Суду України В.В. Лемака стосовно рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень постанови Кабінету Міністрів України «Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, та етапів послаблення протиепідемічних заходів», положень ч. ч. 1, 3 ст. 29 Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 р.», абз. 9 п. 2 розд. II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 р.»» від 28 серпня 2020 р. № 10-р/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/nb10d710-20#Text> (дата звернення: 15.11.2023).

27. Бухта Ю. Обмеження прав на свободу та особисту недоторканність в умовах COVID-19. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2021. Вип. 68. С. 35–40. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.68.6>.

28. Остапенко О. Обмеження прав під час карантину: що «каже» законодавство? 2020. URL: <https://uplan.org.ua/analytics/obmezhenia-prav-pid-chas-karantynu-shcho-kazhe-zakonodavstvo/> (дата звернення: 15.11.2023).

29. Impact of COVID-19 on Human Rights in Ukraine : Country Report. December 2020 / United Nations ; Office of the High Commissioner. URL: <https://www.ohchr.org/en/documents/country-reports/impact-covid-19-human-rights-ukraine-december-2020> (дата звернення: 15.11.2023).

30. Шаповал Л. Обмеження прав людини під час пандемії коронавірусу COVID-19. *Приватно-правові механізми захисту прав людини: матеріали Міжкафедрального науково-теоретичного круглого столу* (Київ, 10 грудня 2021 р.). Київ, 2021. С. 143–148. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/21179> (дата звернення: 15.11.2023).

References:

1. Tsentrazumkova za pidtrymky Predstavnytstva Fondu Hansa Zaidelia v Ukraini (2020). Ensuring Human Rights and Freedoms in Ukraine in the Context of the Spread of Coronavirus Infection (COVID-19): Peculiarities and Ways to Improve. Kyiv : Vyd-vo “Zapovit” [In Ukrainian].

2. Yaniuk N.V. (2021). Legal regime emergency or emergency situation in a pandemic: procedure of problems introduction in Ukraine. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Yurysprudentsiia*, № 49, pp. 44–48. <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2021.49.10> [In Ukrainian].

3. Zozulia O.I. (2020). Civil and political human rights in the conditions of preventing the spread of covid-19 in Ukraine. *Forum prava*, № 2, pp. 6–22. Retrieved 15 November 2023. From: https://forumprava.pp.ua/files/006-022-2020-2-FP-Zozulia_3.pdf ; DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.3702447> [In Ukrainian].

4. Zozulia O.I. (2020). Economic, social and cultural human rights in the context of preventing the spread of COVID-19 in Ukraine. *Pravo i bezpeka*, № 2 (77), pp. 156–163. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2020.2.21> [In Ukrainian].

5. Bilous Yu., Halan L., Zakharov Ye., Koval D. (ed.), Matviichuk O., Opryshko L. (2020). Responding to the challenges of COVID 19 and human rights: an overview of the

situation in Ukraine. Kyiv. Retrieved 15 November 2023. From: https://ccl.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/covid19_ccl_mf_final-obyednano-2.pdf [In Ukrainian].

6. The Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms (The European Convention on Human Rights) from 4 November 1950, ratified by the Law of Ukraine of 17 July 1997 № 475/97-BP. (1950). Retrieved 15 November 2023. From: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text [In Ukrainian].

7. Constitution of Ukraine from 28. June 1996, № 254-к/96-VR (1996). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, № 30, Art. 141. Retrieved 15. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [In Ukrainian].

8. The Law of Ukraine on the protecting the population from infectious diseases from 6 April 2000, № 1645–III (2000). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, № 29, Art. 228. Retrieved 15. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text> [In Ukrainian].

9. The Law of Ukraine on the public health system from 6 September 2022, № 2573-IX. (2022). Retrieved 15. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20> [In Ukrainian].

10. Resolution of the Cabinet of ministers of Ukraine on the approval of the Rules of sanitary protection of the territory of Ukraine from 22 August 2011, № 893 (2011). Retrieved 15. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/893-2011-%D0%BF#Text> [In Ukrainian].

11. Resolution of the State Sanitary and Epidemiological Service of Ukraine, First Deputy Chief State Sanitary Doctor of Ukraine on ensuring sanitary and hygienic and anti-epidemic measures for the prevention of influenza and acute respiratory viral infections from 22 September 2014, № 13 (2014). Retrieved 15. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0013488-14#Text> [In Ukrainian].

12. Resolution of the Cabinet of ministers of Ukraine on the establishment of quarantine and the introduction of enhanced anti-epidemic measures in the territory with a significant spread of acute respiratory disease COVID-19 caused by the coronavirus SARS-CoV-2 from 22 July 2020, № 641 (2020). Retrieved 15. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/641-2020-%D0%BF#Text> [In Ukrainian].

13. Resolution of the Cabinet of ministers of Ukraine on the preventing the spread of the acute respiratory disease COVID-19 caused by the coronavirus SARS-CoV-2 in Ukraine from 11 March 2020, № 211 (2020). Retrieved 15. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-%D0%BF#Text> [In Ukrainian].

14. Resolution of the Cabinet of ministers of Ukraine on the establishment of quarantine to prevent the spread of the acute respiratory disease COVID-19 caused by the coronavirus SARS-CoV-2 in Ukraine from 20 May 2020, № 392 (2020). Retrieved 15. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392-2020-%D0%BF#Text> [In Ukrainian].

15. Resolution of the Cabinet of ministers of Ukraine on the establishment of quarantine and introduction of restrictive anti-epidemic measures to prevent the spread of acute respiratory disease COVID-19 caused by the coronavirus SARS-CoV-2 in Ukraine from 9 December 2020, № 1236 (2020). Retrieved 15. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1236-2020-%D0%BF#Text> [In Ukrainian].

16. The Law of Ukraine Fundamentals of Ukrainian legislation on healthcare from 19 November 1992, № 2801–XII. (1993). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, № 4, Art. 19. Retrieved 15. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> [In Ukrainian].

17. Guide to the application of Article 8 of the European Convention on Human Rights. The right to respect for private and family life, home and correspondence: updated 31 August 2018 (2018) / Research and Library Department of the Office of the Legal Adviser; Council of Europe; European Court of Human Rights; trans. from English. Retrieved 15. November 2023. From: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Guide_Art_8_UKR [In Ukrainian].

18. Case of Silver and Others v. The United Kingdom : Judgment of the European Court of Human Rights from 25 March 1983, Application № 5947/72; 6205/73; 7052/75; 7061/75; 7107/75; 7113/75; 7136/75. Retrieved 15. November 2023. From: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-57577%22%7D> [In English].

19. Case of C.G. and Others v. Bulgaria : Final Judgment of the European Court of Human Rights from 24 July 2008, Application № 1365/07. Retrieved 15. November 2023. From: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22%3A%221365/07%22%2C%22itemid%22%3A%22001-86093%22%7D> [In English].

20. Case of Fernández Martínez v. Spain : Judgment of the European Court of Human Rights from 12 June 2014, Application № 56030/07. Retrieved 15. November 2023. From: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-145068%22%7D> [In English].

21. Case Of Centrum För Rättvisa V. Sweden : Judgment of the European Court of Human Rights from 25 May 2021, Application № 35252/08. Retrieved 15. November 2023. From: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22tabview%22%3A%22document%22%2C%22itemid%22%3A%22001-210078%22%7D> [In English].

22. Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case on the constitutional petition of the Supreme Court on the compliance with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of certain provisions of the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On the establishment of quarantine to prevent the spread of acute respiratory disease COVID-19 caused by the coronavirus SARS-CoV-2 in Ukraine and stages of easing anti-epidemic measures”, provisions of parts one, three of Article 29 of the Law of Ukraine “On the State Budget of Ukraine for 2020”, paragraph nine of paragraph 2 of Section II “Final Precisions” of the Law of Ukraine “On Amendments to the Law of Ukraine “On the State Budget of Ukraine for 2020”” from 28 August 2020, № 10-p/2020 in case № 1–14/2020 (230/20) (2020). Retrieved 15. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-20#Text> [In Ukrainian].

23. The Law of Ukraine On the legal regime of the state of emergency from 16 March 2000, № 1550–III (2000). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, № 32, Art. 176. Retrieved 15. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text> [In Ukrainian].

24. Ryzhkova Yu.A., Zakomorna K.O. (2021). Restrictions of human constitutional right to free movement in pandemic conditions in Ukraine and foreign countries. *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal*, № 4, pp. 139–142. Retrieved 15. November 2023. From: http://www.lsej.org.ua/4_2021/34.pdf; DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-4/32> [In Ukrainian].

25. Kolos Yu. (2020). Quarantine, emergency and state of emergency: what is the difference and what restrictions should businesses expect? / Vasyl Kisil i Partnery: Publications. Retrieved 15. November 2023. From: <https://vkc.ua/publication/karantin-nadzvichayna-situatsiya-i-nadzvichayniy-stan-v-chomu-riznitsya-ta-yakikh-obmezhen-chekati-biznesu> [In Ukrainian].

26. Separate opinion by Judge Lemak V.V. of the Constitutional Court of Ukraine on the Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case on the constitutional petition of the Supreme Court on the compliance with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of certain provisions of the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On the Establishment of Quarantine to Prevent the Spread of Acute Respiratory Disease COVID-19 Caused by the SARS-CoV-2 Coronavirus in Ukraine and the Stages of Weakening of Anti-Epidemic Measures”, provisions of parts one and three of Article 29 of the Law of Ukraine “On the State Budget of Ukraine”, paragraph nine of clause 2 of section II “Final Provisions” of the Law of Ukraine “On Amendments to the Law of Ukraine “On the State Budget of Ukraine for 2020”” dated 28 August 2020 № 10-p/2020. (2020). Retrieved 15. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/nb10d710-20#Text> [In Ukrainian].

27. Bukhta Yu.Ye. (2021). Restrictions on the rights to liberty and security of person in the conditions of COVID-19. *Naukovi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu. Seriya “Pravo”*, Vol. 68, pp. 35–40. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.68.6> [In Ukrainian].

28. Ostapenko O. (2020). Restrictions on rights during quarantine: what does the law say? Retrieved 15. November 2023. From: <https://uplan.org.ua/analytics/obmezhennia-prav-pid-chas-karantynu-shcho-kazhe-zakonodavstvo/> [In Ukrainian].

29. Impact of COVID-19 on Human Rights in Ukraine : Country Report (2020) / United Nations ; Office of the High Commissioner. Retrieved 15. November 2023. From: <https://www.ohchr.org/en/documents/country-reports/impact-covid-19-human-rights-ukraine-december-2020> [In English].

30. Shapoval L. (2021). Human rights restrictions during the COVID-19 coronavirus pandemic. *Private legal mechanisms for the protection of human rights: materials of the interdepartmental scientific and theoretical round table* (Kyiv, 10 December 2021). Kyiv, pp. 143–148. Retrieved 15. November 2023. From: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/21179> [In Ukrainian].

PROBLEMS OF DETERMINING THE LEGAL CONNECTION BETWEEN THE INTRODUCTION AND IMPLEMENTATION OF ANTI-EPIDEMIC MEASURES FOR THE PROTECTION OF HUMAN AND CITIZEN RIGHTS

Pavlenko Dmytro,

Attorney at Law, Director

LLC Asset Management Company "IMAGE FINANCE"

orcid.org/0000-0002-0739-3279

dvpavlenko@gmail.com

Purpose. The purpose of the article is to establish current problems of determining the legal connection between the introduction and implementation of anti-epidemic measures for the protection of human and citizen rights and to substantiate ways to improve its legal regulation. **Methods.** The article uses system structural, structural logical, logical semantic, formal legal, comparative law, induction and deduction, analysis and synthesis and other methods of scientific knowledge. **Results.** In the first section of the article, immediately after the introduction, the current state of the normative legal regulation of human and citizen rights in the field of introduction and implementation of anti-epidemic measures is determined. The second section of the article examines what rights and freedoms are protected through the introduction and implementation of anti-epidemic measures. In the third – what legitimate goals (public interests) are pursued by their implementation in accordance with the provisions of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. In the fourth – restrictions on what rights may be accompanied by the implementation of anti-epidemic measures. In the fifth – whether the possibility and admissibility of restrictions on human rights in cases of introduction and implementation of anti-epidemic measures is fixed at the legal level.

Conclusions. In conclusion, it is emphasized that the principle of the rule of law provides for the highest priority of human rights and freedoms, therefore any restrictions on rights and freedoms and the anti-epidemic measures associated with them in this case must be legal, understandable and properly justified. In this regard, no gaps, inaccuracies, or conflicts in the legislation regulating the introduction and implementation of anti-epidemic measures can be acceptable.

Noted, that the problems of legal regulation discussed in the article must be corrected by introducing appropriate changes and additions to the current legislation.

In particular, it is proposed:

1) clarify the purpose of implementing anti-epidemic measures, adding to it the protection of the rights and freedoms of citizens, early indicating which rights they are aimed at ensuring;

2) amend the Law of Ukraine “Basics of Ukrainian legislation on health care”, correcting the error in which independent fundamental rights are attributed to the content of the equivalent right to health care;

3) clearly establish in the anti-epidemic legislation an exhaustive list of rights and freedoms of citizens, which may be limited in the introduction and implementation of anti-epidemic measures, under what conditions, period, for what purposes and to what extent.

Key words: rights and freedoms of human and citizen, protection of rights and freedoms, restriction of rights and freedoms, anti-epidemic measures, introduction and implementation of anti-epidemic measures, legislation, legal acts.

ВЗАЄМОДІЯ ВОЛОНТЕРСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ З ОРГАНАМИ ВЛАДИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Метою статті визначено питання захисту населення від шкідливого та дратівливого впливу шуму на вулично-дорожній мережі населених пунктів та забезпечення належного контролю за дотриманням тиші в громадських місцях та безпеки дорожнього руху. Дана стаття зобов'язана висвітлити питання адміністративно-правового регулювання використання працівниками Національної поліції України технічних засобів щодо захисту громадян від шкідливого впливу шуму системи випускання відпрацьованих газів двигуна транспортних засобів.

Методи. У статті використано загально-наукову методологію проведення правових досліджень, включаючи порівняльно-правовий, системно-структурний, аналізу й синтезу, дедукції та індукції та інші методи наукового пізнання. Їхнє використання дало змогу визначити та проаналізувати поточний стан нормативно-правового регулювання використання поліцією технічних засобів фіксації правопорушень.

Результати. У статті досліджено проблеми адміністративно-правового регулювання використання працівниками Національної поліції України технічних приладів фіксації правопорушень. Розглядаються, як приклад, можливості використання працівниками Національної поліції України технічних приладів для здійснення замірів допустимого рівня зовнішнього шуму (оцінка рівня шуму або звуку шляхом вимірювання звукового тиску) транспортних засобів за допомогою «шумоміру». У статті констатовано, що належне правове регулювання використання працівниками Національної поліції України технічних приладів для проведення вимірювання та оцінки рівня шуму системи випускання відпрацьованих газів двигуна транспортних засобів є однією із визначальних умов ефективності гарантування права громадян України на захист від шумового забруднення. Підсумовано, що досвід впровадження технічних приладів свідчить про те, що здійснення превентивних заходів є успішними тоді, коли методи переконання підкріплюються правовими нормами, що встановлюють чітку відповідальність за порушення встановлених норм і стандартів.

Висновки. З метою забезпечення законності використання технічних приладів пропонується законодавчо оновити, передбачити підстави, порядок та умови їх використання працівниками Національної поліції України. Слід зазначити, що цьому має передувати широка роз'яснювальна робота серед громадян України, а в першу чергу серед водіїв. Тому бажано організовувати роз'яснювальну роботу за участю перших керівників патрульної поліції України у всіх засобах масової інформації та соціальних мережах. І як наслідок, все це буде спонукати створенню атмосфери порозуміння серед водіїв щодо необхідності та правомірності використання працівниками Національної поліції України приладів для вимірювання рівня шуму.

Ключові слова: шум, вимірювання рівня шуму, технічні прилади фіксації правопорушень, допустимий рівень шуму, шумове забруднення.

Сірко Вікторія,

кандидат юридичних
наук, доцент,
доцент кафедри
адміністративного права
та адміністративного
процесу
Одеського державного
університету внутрішніх
справ
orcid.org/0000-0003-
4897-3533
sirkovika@ukr.com

Боксгорн Анастасія,

доктор філософії в галузі
«Право»,
старший викладач
кафедри
адміністративного права
та адміністративного
процесу
Одеського державного
університету внутрішніх
справ
orcid.org/0000-0003-
0787-1717
avbokshorn@gmail.com

1. Вступ

Після повномасштабного вторгнення країни-окупанта волонтерські організації в Україні відіграють ключову роль у сфері гуманітарної допомоги та підтримки під час воєнного стану. Їхня взаємодія з органами влади визначає ефективність і результативність надання допомоги, що є важливим елементом.

Актуальність теми зумовлена війною, що триває, коли взаємодія волонтерських організацій із владними структурами набуває виняткової актуальності. Ця тема віддзеркалює не лише загострення соціальних проблем і потреб потерпілих, а й спонукає до ретельного вивчення механізмів співпраці, які можуть полегшити, оптимізувати надання допомоги в умовах воєнного стану.

Мета роботи – провести аналіз взаємодії волонтерських організацій з органами влади під час воєнного стану в Україні з метою визначення ефективних стратегій співпраці та подолання викликів.

Методологія дослідження ґрунтується на аналізі законодавчих актів і статистичних даних.

Логіка уявлення дослідженого матеріалу передбачає розгляд взаємодії волонтерських організацій і органів влади. Дана робота спрямована на вдосконалення розуміння ролі волонтерів і органів влади у вирішенні поточних завдань, а також на розроблення рекомендацій для покращення механізмів взаємодії між цими суб'єктами в умовах воєнного стану в Україні.

2. Виклад основного матеріалу

Волонтерська діяльність – це форма громадянського участі, що полягає в добровільній, соціально спрямованій і безкоштовній діяльності осіб, які волонтерським чином, без матеріальної винагороди, надають допомогу різноманітного характеру (ЗУ «Про волонтерську діяльність»). Волонтери висловлюють свою громадянську відповідальність через активну участь у різноманітних благодійних, соціальних і громадських ініціативах, сприяють розвитку та покращенню умов для інших членів суспільства. Волонтерська діяльність визнається як важливий чинник соціальної солідарності та сприяє формуванню позитивного впливу на різні сфери громадського життя.

У 90-х рр. термін «волонтер» не вживався в нормативних актах, тільки іноді зазначався термін «добровільні організації». У першій половині 2000-х рр. Кабінет Міністрів України (далі – КМУ) видає акти, спрямовані на регулювання відносин із новим соціальним інститутом. Наприклад, ухвалюються постанови КМУ від 10 грудня 2003 р. «Положення про волонтерську діяльність у сфері надання соціальних послуг» та від 23 серпня 2004 р. «Про утворення Координаційної ради з питань розвитку та підтримки волонтерського руху в Україні». І лише 19 квітня 2011 р. було ухвалено Закон «Про волонтерську діяльність».

Нормативна база волонтерства в Україні під час війни містить низку законодавчих актів і нормативних документів, які регулюють організацію та діяльність волонтерського руху, як-от:

- Конституція України;
- Закон України «Про добровільну допомогу»;
- Закон України «Про волонтерство» (ЗУ «Про волонтерство»);
- Закон України «Про захист прав та свобод громадян під час проведення антитерористичної операції» (зі змінами та доповненнями) (ЗУ «Про захист прав і свобод громадян під час антитерористичної операції»).

Ставлення до волонтерів і волонтерських організацій з боку держави зазнало змін під час Революції гідності, зовнішньої агресії у Криму та на Донбасі (Економічні засади сприяння згуртованості громад). Події Революції стали точкою перелому для волонтерського руху. Волонтери не лише стали надавати допомогу учасникам протестів, а й активно включилися в підтримку військових під час подій на Сході України. Люди об'єдналися не лише для надання підтримки фронтовим частинам, але й для забезпечення медичних і гуманітарних потреб населення. Організації, спрямовані на збір коштів, виготовлення засобів захисту, надання медичної допомоги та соціальної підтримки, зароджувалися в усіх куточках країни.

Від початку російського вторгнення в Україну у 2014 р. спостерігається збільшення кількості волонтерських організацій у країні. Згідно з даними Асоціації благодійників України, із 2014 р. приблизно 10% українського суспільства регулярно та систематично займається благодійною діяльністю. Після лютого 2022 р. цей показник зріс до 30% (Історії волонтерів). Так, у 2022 р. спостерігається друга хвиля волонтерства, пов'язана з підготовкою та реалізацією заходів з оборони країни в умовах російсько-української війни. За допомогою інтернет-платформ і соціальних мереж волонтери збирають кошти на потреби армії, забезпечують її необхідними ресурсами.

В умовах війни в Україні спостерігається істотне збільшення кількості волонтерів і волонтерських організацій. Війна зумовлює потребу у швидких і ефективних заходах гуманітарної допомоги, лікарської підтримки та соціальної реабілітації для постраждалих.

Активна участь у формуванні громадянського суспільства полягає в підтримці ініціатив, що спрямовані на створення незалежних об'єднань, як-от

Асоціація волонтерів (УП «Про внесення змін щодо волонтерської діяльності») або Громадська спілка асоціації волонтерів. Ці організації призначені для вирішення питань доброчесності, покращення іміджу, координації та взаємодії з державними органами (Аналіз українського волонтерства на основі методології нових соціальних груп). Органами влади під час воєнного стану виступають військові адміністрації України, які безпосередньо співпрацюють з волонтерськими організаціями.

Нині в Україні спостерігається активна взаємодія між волонтерськими організаціями та військовими адміністраціями під час воєнного стану. Волонтерські організації та військові адміністрації взаємодіють у різних сферах, і ця співпраця може охоплювати декілька ключових напрямів (табл. 1).

Зокрема, співпраця ґрунтується на вирішенні питань логістики та складських потужностей. Відбувається спільне планування постачання допомоги й ефективне використання складських можливостей. Законом № 2118-IX від 3 березня 2022 р. щодо особливостей оподаткування та подання звітності в період воєнного стану було створено додаткові сприятливі умови для фінансової підтримки армії на період дії військового стану, а саме не оподатковуються ПДВ і акцизним податком товари, кошти та надані послуги, що добровільно передані або відчужені на користь Збройних сил України та підрозділів територіальної оборони без попереднього або наступного відшкодування їхньої вартості (ЗУ «Про внесення змін до Податкового кодексу України).

Таблиця 1

Сфери взаємодії волонтерських організацій з органами влади

№	Сфера	Характерні ознаки
1	Тилове забезпечення	Волонтерські організації забезпечують фронтові підрозділи та військові лікарні необхідними ресурсами, зокрема й амуніцією, обладнанням, медикаментами й одягом. Також волонтери здійснюють збір та розподіл гуманітарної допомоги для постраждалих і військових.
2	Логістика та транспортування	Волонтери та їхні організації співпрацюють із військовими адміністраціями для оптимізації логістики постачання допомоги. Волонтерські групи сприяють контролю за розмитненням гуманітарної допомоги (Міжнародна асоціація волонтерів, переселенців та біженців України).
3	Соціальні та психологічні проекти	Волонтерські організації беруть участь у соціальних і психологічних проєктах, спрямованих на підтримку військових і їхніх сімей.
4	Участь у розробленні та впровадженні проєктів	Вносяться пропозиції в нормативно-правові акти, пов'язані з волонтерством і гуманітарною допомогою. Організації працюють над реалізацією соціальних проєктів у співробітництві з військовими адміністраціями.
5	Контроль і звітність	Волонтери беруть участь у контролі та звітності щодо використання грошей і ресурсів для гуманітарних проєктів.

В умовах воєнного стану волонтерські організації та військові адміністрації посилюють співпрацю щодо контролю над доставкою гуманітарної допомоги. Незважаючи на те, що волонтери, як представники нових соціальних демократичних рухів, спрямовані на вирішення соціальних завдань і традиційно мають велику підтримку й авторитет у суспільстві, останнім часом збільшилась кількість випадків, пов'язаних із розкраданням коштів і гуманітарної допомоги як у деяких волонтерських організаціях, так і серед чиновників регіонального рівня, пов'язаних із цими організаціями. Такі події не є винятковими, оскільки на 23 червня 2022 р. поліція зафіксувала 247 кримінальних проваджень у зв'язку з незаконними діями щодо гуманітарної допомоги, зокрема й випадки розкрадання (Аналіз українського волонтерства на основі методології нових соціальних рухів).

Багато опублікованих матеріалів і випадків із практики вказують на поширення зловживань у сфері волонтерської роботи й активізацію шахрайських структур, які під прикриттям благодійної діяльності здійснюють збір коштів на власні потреби. Така шахрайська діяльність в Україні стала можливою через відсутність ефективних механізмів контролю та звітності під час здійснення благодійної діяльності (Вашкович, 2019; с. 102). Тому спілки волонтерських організацій шукають можливості для спільного контролю за доставкою гуманітарної допомоги кінцевим споживачам, зокрема й військовим частинам, окремим бійцям і цивільним особам у зоні конфлікту.

Повноваження державних органів, зокрема Кабінету Міністрів України та Міністерства соціальної політики, щодо реєстрації та позбавлення статусу волонтерських організацій чітко визначені в Законі. Згідно зі ст. 13 цього Закону, волонтерські організації мають право самостійно визначати напрями використання залучених коштів і майна, за винятком випадків цільового характеру грошових надходжень. Також важливо відзначити, що згідно з п. 6, на вимогу осіб, які надають кошти, волонтерські організації зобов'язані надавати звіт про цільове використання коштів у встановлені строки та передбаченому порядку. Це ініціює прозорий механізм взаємодії між волонтерськими організаціями й особами, які надають фінансову підтримку (УП «Про внесення змін до деяких указів Президента України щодо волонтерської діяльності»).

Відбувається співпраця волонтерських організацій із ЦОВВ і ОМС, а саме розроблення механізмів поєднання волонтерства з найманою працею, забезпечення прав волонтерів у зоні бойових дій нарівні з учасниками бойових дій, їх реєстрація в державному реєстрі через застосунок «Дія». А також триває робота з упровадження системи пільгового оподаткування для волонтерських організацій на основі компенсації витрат із державного та місцевих бюджетів на переїзд, транспортування, зокрема й на впровадження електронної системи звітності, наприклад через гугл-документи, для ефективного управління ресурсами та прискорення процесу звітності, забезпечення прозорості та достовірності передачі інформації.

Попри співпрацю, є низка проблем у взаємодії волонтерських організацій і органів влади:

1. Неналежний рівень координації та комунікації, а саме відсутність ефективного механізму координації між волонтерськими організаціями й органами влади, що спричиняє неефективне використання ресурсів і втрату часу.

2. Наявність бюрократії створює обмеження в наданні волонтерам необхідних дозволів чи реєстрації, що значно ускладнює їхню діяльність.

3. Неналежна стандартизація процесів взаємодії та відсутність чіткої правової бази призводять до неоднакового ставлення до волонтерських ініціатив і ускладнюють їхню роботу. У таких умовах державним органам влади необхідно налагодити процеси та вдосконалити взаємозв'язки з волонтерами.

4. Волонтери, особливо ті, які працюють в зоні ведення бойових дій, стикаються з ризиками для свого життя та здоров'я. Важливо, щоб органи влади гарантували їхню безпеку та надавали підтримку.

Вирішення цих проблем потребує спільних зусиль із боку волонтерів, громадськості й органів влади для створення ефективної системи співпраці під час воєнного стану.

3. Висновки

Стимулом для збільшення числа волонтерів стало формування громадянської активності та патріотичного відчуття. Українці виявляють глибокий інтерес до долі своєї країни та своїх співгромадян, що підтримує ініціативи, спрямовані на допомогу військовим, біженцям і тим, хто постраждав унаслідок військових подій. Прагнення громадян виразити свою солідарність і співчуття з тими, хто потребує допомоги в умовах війни, робить волонтерські організації не лише формою надання конкретної підтримки, але й засобом вираження громадської підтримки й об'єднання суспільства у складні часи.

Волонтери та їхні організації часто виконують важливі функції у сферах, пов'язаних із забезпеченням військових і цивільних потреб населення в умовах конфлікту. Зокрема, волонтери можуть забезпечувати фронтові підрозділи та медичні установи необхідними ресурсами, як-от медикаменти, обладнання, одяг тощо. Вони також здійснюють роботу зі збору гуманітарної допомоги для постраждалих і евакуйованих осіб.

Органи влади також співпрацюють із волонтерськими організаціями, надають їм підтримку та допомагають в організації роботи, залучають волонтерів до соціальних і психологічних проєктів для підтримки військовослужбовців і їхніх родин.

Взаємозв'язок волонтерських організацій і органів влади пов'язаний із тилловим забезпеченням і безпосереднім забезпеченням бойових дій. Це включає постачання амуніції, обладнання, речей і продуктів у військові частини, а також надання лікування, фізичної та психологічної реабілітації пораненим і постраждалим унаслідок бойових дій. Щодня збільшується кількість ветеранів бойових дій і внутрішньо переміщених осіб, які потребують

фізичної, психологічної та соціальної реабілітації. Ці функції можуть поетапно переймати волонтерські організації, які нині частково виконують ці завдання замість держави.

Робота волонтерських організацій чітко підпадає під чинне законодавство та наближається до виконання функцій соціального підприємництва. Вони опираються передусім на фінансування міжнародних організацій, використовують бюджети спільної участі та членські внески. Ці організації розвиваються у співпраці з державними органами щодо виконання визначених соціальних функцій коштом державного та місцевих бюджетів.

Список використаних джерел:

1. Вашкович В.В. Адміністративно-правове забезпечення волонтерства як складова соціальної функції держави. Ужгород, 2019. С. 102.
2. Про волонтерство : Закон України. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text).
3. Про захист прав та свобод громадян під час проведення антитерористичної операції : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1669-18#Text>.
4. Про волонтерську діяльність: Закон України. Ст. 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>.
5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану : Закон України (із змінами, внесеними згідно із Законом № 2719–ІХ від 03.11.2022 р.).
6. Про внесення змін до деяких указів Президента України щодо волонтерської діяльності : Указ Президента України від 02.09.2013 р. № 472/2013. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4722013-15576>.
7. Аналіз українського волонтерства на основі методології нових соціальних рухів. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/analiz-ukrayinskoho-volonterstva-na-osnovi-metodolohiyi-novykh-sotsialnykh> (дата звернення: 20.11.2023).
8. Економічні засади сприяння згуртованості громад. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 2022. URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovidi/ekonomichni-zasady-spruyannyazhurtovanosti-hromad> (дата звернення: 18.11.2023).
9. Історії волонтерів. *Інтернет-джерело*. URL: <https://ain.ua/2022/08/09/istoriyi-volonteriv-yakzakryvaty-zbory-de-braty-perelik-neobhidnogo-yakorganizuvaty-robotu/> (дата звернення: 20.11.2023).
10. Міжнародна асоціація волонтерів, переселенців та біженців України. URL: <https://associationvolunteersukraine.com/> (дата звернення: 17.11.2023).
11. Мультимедійна платформа іномовлення України. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3513045-policia-vidkrila-majze-250-sprav-za-nezakonni-dii-z-gumanitarkou.html> (дата звернення: 21.11.2023).

References:

1. Vashkovich V.V. (2019). *Administrativno-pravove zabezpechennya volontarystva yak skladova sotsialnoyi funktsiyi derzhavy* [Administrative-legal support for volunteering as a component of the social function of the state]. Uzhhorod. pp. 102 [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy. Pro volunteerstvo [About Volunteering]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text> [in Ukrainian].
3. Zakon Ukrainy. Pro zakhyst prav ta svobod hromadyan pid chas provedennya

antyterorystychnoyi operatsiyi [Regarding the Protection of Rights and Freedoms of Citizens During Anti-Terrorist Operation]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1669-18#Text> [in Ukrainian].

4. Zakon Ukrainy Pro volontersku diyalnist. Statya 1 [Regarding Volunteer Activities]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text> [in Ukrainian].

5. Zakon Ukrainy Pro vnesennya zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo osoblyvostey opodatkuvannya ta podannya zvitnosti u period diyi voyennogo stanu [Regarding Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Legislative Acts of Ukraine on Special Taxation and Reporting Procedures During the Period of Martial Law] (Iz zminamy, vnesenymy zgodno iz Zakonom № 2719–IX vid 03.11.2022) [in Ukrainian].

6. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 02.09.2013 r. № 472/2013 Pro vnesennya zmin do deyakykh ukaziv Prezydenta Ukrainy shchodo volonterskoyi diyalnosti [Regarding Amendments to Certain Decrees of the President of Ukraine on Volunteer Activities]. Available at: <https://www.president.gov.ua/documents/4722013-15576> [in Ukrainian].

7. Analiz ukraïnskoho volonterstva na osnovi metodolohiyi novykh sotsialnykh rukhiv [Analysis of Ukrainian Volunteerism Based on the Methodology of New Social Movements]. Available at: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/analiz-ukraïnskoho-volonterstva-na-osnovi-metodolohiyi-novykh-sotsialnykh> (accessed November 20, 2023).

8. Ekonomichni zasady spryannya zhurtovanosti hromad. Natsionalnyy instytut stratehichnykh doslidzhen (2022) [Economic Foundations of Community Cohesion. National Institute for Strategic Studies]. Available at: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovidi/ekonomichni-zasady-spryannya-zhurtovanosti-hromad> (accessed November 18, 2023).

9. Istoriyi volonteriv [Volunteers' Stories]. Available at: <https://ain.ua/2022/08/09/istoriyi-volonteriv-yak-zakryvaty-zbory-de-braty-perelik-neobhidnoho-yak-organizuvaty-robotu/> (accessed November 20, 2023).

10. Mizhnarodna asotsiatsiya volonteriv, pereselentsiv ta bizhentsiv Ukrainy [International Association of Volunteers, Migrants, and Refugees in Ukraine]. Available at: <https://associationvolunteersukraine.com/> (accessed November 17, 2023).

11. Multymediyina platforma inomovlennya Ukrainy [Multimedia Language Learning Platform]. Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3513045-policia-vidkrila-majze-250-sprav-za-nezakonni-dii-z-gumanitarkou.html> (accessed November 21, 2023).

INTERACTIONS OF VOLUNTEER ORGANIZATIONS WITH GOVERNMENT AUTHORITIES DURING A STATE OF WAR IN UKRAINE

Sirko Viktoriya,

Candidate of Law, Associate Professor, Associate Professor
at the Department of Administrative Law and Administrative Process
Odesa State University of Internal Affairs
orcid.org/0000-0003-4897-3533
sirkovika@ukr.net

Bokshorn Anastasiia,

PhD in Law, Senior Lecturer at the Department of Administrative Law
and Administrative Process
Odesa State University of Internal Affairs
orcid.org/0000-0003-0787-1717
avbokshorn@gmail.com

*After the full-scale invasion by an occupying country, volunteer organizations in Ukraine play a crucial role in humanitarian aid and support during a state of war. Their interaction with government authorities determines the effectiveness and success of aid provision, a vital element. This article **purpose** to analyze the interaction between volunteer organizations and government authorities during a state of war in Ukraine to identify effective collaboration strategies and overcome challenges. Research methods include analyzing the activities of volunteer groups and studying legislative and organizational contexts. **Methods.** A systematic methods is employed to assess various aspects of interaction. **Results.** The results indicate that volunteer organizations actively contribute to gathering necessary resources for the military, including fundraising, transporting essential equipment, medicines, clothing, and other needed supplies to the front lines. They coordinate groups and initiatives for efficient resource collection and distribution. Volunteer organizations and volunteers are essential elements of support for the military and their families, providing psychological support, necessary consultations, and assistance with daily life issues. Research results suggest that effective collaboration between volunteer organizations and governmental structures is a key factor in successfully providing humanitarian aid during a state of war. Best practices involve transparent communication, regular coordination, and joint planning for optimal resource utilization. Collaboration between volunteer organizations and government authorities is a crucial aspect of ensuring coordination and efficiency in humanitarian efforts. Analyzing communication and interaction allows identifying optimal collaboration models and improving resource management. **Conclusions.** In conclusion, volunteer organizations provide a wide range of services, including medical, social, and material assistance, playing a significant role in meeting the population's needs, supporting the military, and responding to humanitarian crises. It is necessary to continue refining interaction mechanisms and identifying specific steps for more effective collaboration. This includes developing information exchange mechanisms, promoting understanding of roles and responsibilities, and creating a legal framework that facilitates joint humanitarian efforts. Thus, the article aims to enhance the interaction between volunteer organizations and government authorities by providing practical recommendations for improving humanitarian aid during a state of war in Ukraine.*

Key words: volunteering, volunteer organizations, government authorities, law, state of war, aid.

ДО УВАГИ АВТОРІВ

До друку приймаються наукові статті провідних фахівців у галузі публічного права, представників юридичної практики, молодих науковців.

Технічні вимоги до оформлення статті:

Формат А 4; поля – 2 см (нижнє) x 2 см (верхнє), 3 см (ліве) x 1,5 см (праве); абзац – 1,25 см; міжрядковий інтервал – 1,5 см; шрифт – Times New Roman; кегль – 14.

Обсяг статті – від 10 до 20 сторінок.

У тексті слід використовувати символи за зразком: лапки «...», дефіс (-), тире (–), апостроф (').

Послідовність розміщення структурних елементів у науковій статті:

1. Вказується мовою статті (англійською або німецькою):

назва;

прізвище, ім'я, по батькові автора (-ів) статті (не більше двох осіб);

посада, місце роботи/навчання, науковий ступінь, вчене звання (за наявністю), електронна адреса;

розширена анотація та ключові слова. В анотації повинна бути така структура: Мета, Методи, Результати та Висновки. Обсяг анотації: мінімум – 300 слів, максимум – 350 слів. До анотації обов'язково додають 5–10 ключових слів.

2. Текст статті:

Вступ (Introduction) є обов'язковою частиною роботи, в якій автор вказує новизну теми та актуальність наукових рішень. Мета дослідження повинна бути чітко вказана поряд з науково-дослідницькими завданнями. Необхідно вказати методологію дослідження, логіку уявлення дослідженого матеріалу.

Основний текст повинен бути поділений на змістовні розділи з окремими заголовками (до 4-6 слів).

Стаття повинна містити висновки з проведеного дослідження (Conclusions), в яких представлені розгорнуті конкретні висновки за результатами дослідження і перспективи подальших досліджень у цьому напрямку.

3. Список використаних джерел. Бібліографічний опис списку оформлюється з урахуванням розробленого в 2015 році Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». За умови неправильного оформлення списку використаних джерел стаття може бути відхилена рецензентами.

4. References. Оформлюється відповідно до стандарту APA (APA Style Reference Citations). Автор (трансліт), назва статті (трансліт), назва статті (в квадратних дужках переклад англійською мовою), назва джерела (трансліт), вихідні дані (місто з позначенням англійською мовою), видавництво (трансліт). Наприклад:

Dikhtiievskiy, P. V., Lahniuk, O. M. (2015). Kadrove zabezpechennia sudiv zahalnoi yurysdyksii: administrativno-pravovyi aspekt [Staff assistance of of courts of general jurisdiction: administrative and legal aspect]. Kherson: Helevetyka. [in Ukrainian]

Bondarenko, I. (2002). Sudova systema Ukrainy ta yii reformuvannia v suchasnykh umovakh [Judicial system of Ukraine and its reforming in the modern conditions]. Pravo Ukrainy, no. 8, pp. 37–39.

Транслітерація імен та прізвищ з української мови здійснюється відповідно до вимог Постанови Кабінету Міністрів України «Про впорядкування транслітерації українського алфавіту латиницею» від 27 січня 2010 р. № 55.

Транслітерація з російської мови здійснюється відповідно до ГОСТ 7.79-2000. Система стандартів по информации, библиотечному и издательскому делу. Правила транслитерации кирилловского письма латинским алфавитом.

5. Вказується українською і англійською (якщо статтю подано німецькою мовою):

назва;

прізвище, ім'я, по батькові автора (-ів) статті (не більше двох осіб);

посада, місце роботи/навчання, науковий ступінь, вчене звання (за наявністю), електронна адреса;

розширена анотація та ключові слова. В анотації повинна бути така структура: Мета, Методи, Результати та Висновки. Обсяг анотації: мінімум – 300 слів, максимум – 350 слів. До анотації обов'язково додають 5–10 ключових слів.

Посилання на літературу подаються у тексті тільки в круглих дужках:

При цьому кожен громадянин України, який відповідає встановленим вимогам до кандидата на посаду прокурора, має право звернутися до Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів із заявою про участь у добірї кандидатів на посаду прокурора (ЗУ «Про прокуратуру», 2015).

Усі статті, що надходять до редакції проходять закрите рецензування та перевіряються на плагіат.

Редколегія вправі рецензувати, редагувати, скорочувати та відхиляти статті. У разі недотримання зазначених вимог щодо оформлення рукописів редакція залишає за собою право не розглядати їх. Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій. Передрук статей можливий лише з дозволу редакції.

FOR AUTHORS

We accept articles of leading specialists in the sphere of public law, representatives of legal practice, young scientists.

Technical requirements for article composition:

Size A 4; fields – 2 cm (bottom) x 2 cm (top), 3 cm (left) x 1,5 cm (right); indentation – 1,25 cm; line spacing – 1,5 cm; font – Times New Roman; size – 14.

The article volume is from 10 to 20 pages.

It should be used symbols as follows: quotes "...", hyphen (-), dash (–), apostrophe (').

Sequence of placement of structural elements in a research article:

1. It is indicated in the language of the article (English or German):

title;

surname, name, patronymic of author (-s) of the article (no more than two persons);

job position, place of employment/study, academic degree, rank (if any), e-mail;

expanded summary and key words. The summary consists of the following obligatory structure: Purpose, Methods, Results and Conclusions. Summary volume: minimum – 300 words, maximum – 350 words. After the summary, it is necessary to add 5–10 key words or phrases.

2. Text of the article:

Introduction is an obligatory part of the research, where the author indicates topicality of the subject and actuality of scientific decisions. Goal of research should be clearly indicated along with the research tasks. It is necessary to specify the methodology of research, the logic of presentation of the investigated material.

The main text should be divided into content-rich sections with separate headings (up to 4-6 words).

The article should contain conclusions from the study, which present detailed findings from the study and the prospects for further research in this direction.

3. Bibliography. Bibliography description is carried out taking into account the National Standard of Ukraine DSTU 8302: 2015 "Information and documentation. Bibliographic reference. General principles and rules of composition". Reviewers can reject an article in the case of improper execution of bibliography.

4. References. It is composed according to standards APA (APA Style Reference Citations). There is an author (transliteration), title of the article (in square brackets, English translation), source name (transliteration), source data (city with the English mark), publishing house (transliteration). For example:

Dikhtiiivskyi, P. V., Lahniuk, O. M. (2015). Kadrove zabezpechennia sudiv zahalnoi yurysdyksii: administratyvno-pravovyi aspekt [Staff assistance of of courts of general jurisdiction: administrative and legal aspect]. Kherson: Helevetyka. [in Ukrainian]

Bondarenko, I. (2002). Sudova systema Ukrainy ta yii reformuvannia v suchasnykh umovakh [Judicial system of Ukraine and its reforming in the modern conditions]. Pravo Ukrainy, no. 8, pp. 37–39.

Transliteration of names and surnames is carried out in accordance with the requirements of the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On Normalization of Transliteration of the Ukrainian Alphabet by Means of the Latin Alphabet” dated January 27, 2010, No. 55.

Transliteration from Russian is carried out in accordance with GOST 7.79-2000. System of standards on information, librarianship and publishing. Rules of transliteration of Cyrillic script by Latin alphabet.

5. It is indicated in Ukrainian and English (if the article is submitted in German): title;

surname, name, patronymic of author (-s) of the article (no more than two persons);

job position, place of employment/study, academic degree, rank (if any), e-mail;

extended summary and key words. Summary has to contain: subject of research, methodology, goal and conclusions of research. The minimum volume of summary is 350 words.

References to the literature are given in the text only in parentheses:

At the same time, every citizen of Ukraine, who meets the established requirements for a candidate for a post of prosecutor, has the right to appeal to the Qualification Disciplinary Commission of Public Prosecutors with application of participation in the selection of candidates on the post of prosecutor (The Law of Ukraine “On Public Prosecution Service”, 2015).

All articles, which are sent to editorial office, pass a close review and are tested for plagiarism presence.

Editorial board has the right to review, edit, reduce and reject the article. In the case of neglect of mentioned requirements regarding manuscripts composition, editorial board reserves the right to skip them. Editorial staff not always shares a position of authors. Republication of articles is possible only with the consent of editorial board.

Наукове видання

Адміністративне ПРАВО і ПРОЦЕС

науково-практичний журнал

№ 4 (43)/2023

Коректура • Н. Славогородська
Комп'ютерна верстка • М. Михальченко

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір,
точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних,
власних імен та інших відомостей.

Формат 70/100/1/16. Ум.-друк. арк. 5,35. Наклад 300 прим. Замов. № 0224/120.
Гарнітура Times. Папір офсет. Цифровий друк.

Підписано до друку 27.06.2023.

Видавничий дім «Гельветика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1.
Телефони: +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022

Scientific publication

Administrative **LAW and PROCESS**

scientific and practical journal

№ 4 (43)/2023

Proof reading N. Slavohorodska
Desktop publishing M. Mykhalchenko

The authors are fully responsible for the collation, accuracy of facts, quotes,
economic-statistical data, proper names and other information.

Format 70/100/1/16. Printer's sheet 5,35. Circulation 300 copies. Order No 0224/120.

Typeface Times. Offset paper. Digital printing.

Authorized for printing as of 27.06.2023.

Publishing House "Helvetica"

65101, Ukraine, Odessa, 6/1 Inglizi St.

Telephone: +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08

E-mail: mailbox@helvetica.ua

Certificate of a publishing entity ДК No 7623 dated 22.06.2022